Published and distributed under Permit (No. 739) autorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Boston, Massachusetts. By order of the President.
A. S. Burleson,
POSTMASTER GENERAL.

Tel. So. Boston 2408.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

The Lithuanian Weekly "SANDARA"
Published by the Lithuanian National League of America
K. J. PAULAUSKAS
Sec'y and Business Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES:
In the United States $2.50
To Foreign Countries $3.00
"SANDARA"
327 E Street, Boston 27, Mass.

KAINA 5 CENTAI.

No.35 So. Boston, Mass., Rugsejo (September) 1 d., 1921 m. **Metai VIII**

Šveicarija Pripažino Lietuvą

LENKŲ SAUVALIAVIMAI.

Lenkai Visokiais Budais Persekioja Lietuvius

UŽDARĖ RUSŲ LAIKRAŠTĮ.

Amerikos Konsulas Lietuvoje.

HYMANS'O RAŠTAS.

NESUSITAIKĖ SU LENKAIS.

GENEVA, rugp. 30 d. Derybos Lietuvos su Lenkija Vilniaus kluasimu nutruko ir visas dalykas, regis, eis Tautų Lygos svarstymui. Lietuva neapsiėmė jungtis militariai ir ekonominiai su Lenkija ir pripažinti autonomiją Vilniaus kantonui, kaip to reikalavo lenkai. Lenkai neapsiėmė išpildyti lietuvių reikalavimą: išpildyti Suvalkų sutartį ir atšaukti želigowskį iš Vilniaus. Derybose atstovavo Belgijos atstovas Paul Hymans.

ŠVEICARIJA PRIPAŽINO LIETUVĄ.

VAŠINGTONAS, VIII, 23 d. (Liet. Inf. Biuras). **Šveicarija pripažino Lietuvos Respubliką De Jure.**

LENKAI PATYS RIŠA VILNIAUS PRIKLAUSOMYBĘ.

VAŠINGTONAS, VIII, 23 d. (Liet. Inf. Biuras), Eltos pranešimu lenkai reikalauja iš Vilniaus valdininkų prisiekti ištikimybę Lenkijai.

LENKAI PERSEKIOJA VILNIAUS LIETUVIUS.

VAŠINGTONAS, VIII, 23 d. (Liet. Inf. Biuras). Eltos pranešimu lenkai uždarė Vilniuje pirmą lietuvių gimnaziją, kur mokinosi 400 mokinių. Taip-pat uždarė Vilniuje ir lietuvių mergaičių gimnaziją.

VILNIUJE NAIKINAMA LIETUVIŲ SPAUDA.

VAŠINGTONAS, VIII, 23 d. (Liet. Inf. Biuras). Eltos pranešimu vienos sąvaitės tarpe ant lietuvių laikraščių uždėta 90,000 markių baudos.

LENKAI UŽDARĖ VILNIUJE LAIKRAŠTĮ.

VAŠINGTONAS, VIII. 23 d. (Liet. Inf. Biuras). Eltos pranešimu Vilniuje lenkų valdžia uždarė laikraštį, einantį rusų kalba "Vilenskoje Slovo."

AMERIKOS KONSULIS ATVYKO KAUNAN.

VAŠINGTONAS, VIII, 24 d. (Elta). Rugpiučio 17 d. Amerikos konsulas Lietuvai, p. Clement Edwards ir vice-konsulas p. Heisler atvyko Kaunan ir stojo eiti savo pareigas.

LENKŲ DARBELIAI.

"Elta" iš liepos 30 d. praneša štai ką: "Lenkų žandarai, stovį Palelių dvare, į pietų-rytus nuo Punsko, neitralinėje zonoje, atvyko apie 3 valandą po pietų su dviem kulkosvydžiais ir sustoję ties giraite, prieinančia prie Svenciškių ir Trumpališkių kaimų, atidarė kulkosvydžių ugnį į kaimus. Žmonės dirbo laukuose ir buvo užklupti visai netikėtai. Nuo kulkų jie slapstėsi duobėse. Gyvuliai, nemoką pasislėpti, nukentėjo; buvo užmušta dvi karvi, keletas kiaulių, avių, ančių. Pašaudę gana ilgai iš kulkosvydžių, žandarai įsiveržė į Svenciškių ir Vaiciuliškių kaimus, pačiame neitralinės zonos viduryje, ir į Trumpališkių kaimą neitralinėje zonoje, musų pusėje. Betiksliai šaudydami į namus, keikdamiesi ir grąsindami padarysią gyventojams taip, kad jiems nereikėtų Lietuvos valdžios, žandarai puolėsi pirmiausiai prie kaimų seniunų, reikalaudami, kad jie tuojaus sumokėtų kaimo mokesnius už trejus metus. Gavę atsakymą, kad gyventojai laiką save Lietuvos piliečiais ir mokesnius moką Lietuvos valdžiai, lenkų žandarai seniunus ėmė mušti, o paskui puolėsi prie jų arklių. Vaiciuliškių sodžiaus pil. Adomui Maksimavičiui iškinkė du arkliu iš vežimo su rugiais ir nusivedė su visu pakinkymu. Trumpališkių kaimo Vinco Krakausko išsivedė tris arklius, Vaiciuliškio kaimo Vinco Žilinskio tris arklius, Trumpalių kaimo Stankevičiaus vieną arklį. Po to ėmė jieškoti neva šaulių. Bejieškodami užsipuolė ant Onos Žemaitienės Svenciškių kaimo našlės, turinčios tik dvi dukterį, dirbusias kluone, reikalaudami parodyti, kur jos sunus. Moteriškė atsakė lenkiškai nesuprantanti ir nežinanti, ko jiems reikia. Tuomet vienas žandaras,rėkdamas: "mow, cholera, po polsku" (kalbėk, cholera, lenkiškai) daužė šautuvo drutgaliu jai per galvą ir parbloškė ją. Kiti ėmė spardyti kojomis, rėkdami: "trzeba cholerę zabič" (reikia cholerą užmušti). Palikę moteriškę plustančią kraujuose, lenkai įsiveržė svirnan, kur sumušė jos dukterį ir išvogė visus drabužius ir maistą. Taip-pat smarkiai sumušė Trumpališkių kaimo Oną Dzidolikienę — moteriškę neščią, esančią paskutiniame nešiojimo periode — jai šautuvu permušė galvą iki smegenų. Kitų mušimų ir plėšimų nėra ko nei rokuoti. Nurodyti pavyzdžiai rodo jų įniršimą ir barbariškumą.

Žmonės sumušti, išgąsdinti, apiplėšti, pasilikę be arklių, kuomet reikia javai vežti, veltui šaukiasi užtarimo. Jau nepirmą kartą jie kenčia."

Tinkamiausias musų atsakymas į tų barbarų šunybes bus —remti Lietuvos valdžią ir pirkti Lietuvos Laisvės Paskolos Bonus. L. P.

P. HYMANS'O RAŠTAS LIETUVOS VYRIAUSYBEI.

VAŠINGTONAS, VIII, 25 d. (Liet. Inf. Biuras). Lietuvos Vyriausybei atsisakius priimti Tautų Sąjungos Terybos pasiulymus Ženevoje, š. m. birželio mėn. 28 d. ir apie tai pranešus p. Hymans'ui savo notą iš liepos m. 25 d. buvo gautas iš p. Hymans'o toksai raštas:

"Ponui Lietuvos Atstovui prie Tautų Sąjungos.

Ponai Ministeri!

Turiu gerbės Tamstai pranešti, kad esu gavęs liepos 25 dienos notą. Ji man buvo p.p. Milašo ir Naruševičiaus įteikta Briuselyje liepos 26 d. Jei Lietuvos Vyriausybės nutarimas ir butų buvęs palankus, aš del to bučiau gailėjęsis, kad jis taip vėlai yra mane pasiekęs, nes liuosas laikas, kurį aš sau buvau paskyręs deryboms pirmininkauti, didžioje savo dalyje jau praslinko. Dar labiau aš gailiuosi ir Taryba tikrai bus tų pačių jausmų, kad Lietuvos Vyriausybė nemato galimumo vykinti Tarybos birželio 28 dieną rezoliucijoje išreikštų patarimų.

Turiu garbės Tamstą paklausti, ar sulyg išreikštais paskutiniame tamstos rašto paragrafe pasiryžimais (Lietuvos Vyriausybė išreiškė noro surasti budo konfliktus su lenkais likviduoti — L. I. B.) Lietuvos Vyriausybė sutiktų siųsti savo atstovus Ženevon rugpiučio 25 dienai, kad ten susitaikius, man pirmininkaujant, su lenkų Vyriausybės atstovais ir jieškojus su jais, ar nebutų galima surasti dirvą dviejų šalių susitarimui tais klausimais, kurie jas skiria. Aš jausčiausi neįvykinęs Tarybos man pavestojo uždavinio, jei nesistengčiau dar kartą suvesti kruvon dviejų šalių delegacijas ir šauktis į jų politinę išmintį, kad suradus išrišimą konfliktui. Be to, dviejų delegacijų atvykimas man atrodo butinu, kad galėčiau paruošti pranešimą, kurį aš turėsiu pristatyti Tarybai, kad išaiškinus motyvus, kuriais vadovavosi abi vyriausybės savo nusistatymuose.

Teikitės priimti, Ponas Ministeri, mano aukštos pagarbos pareiškimą. **Povilas Hymans.**"

Kaip jau Liet. Inf. Biuro buvo pirmiau pranešta, Lietuvos Vyriausybė sutiko su aukščiau pažymėtu p. Hymans'o pasiulymu ir pasiuntė iš Briukselio savo delegatus Ženevon, kur šiandie, rugpiučio 25 d. prasidėjo derybos.

NUŽUDĖ ERZBERGER'Į.

BERLYNAS, rugp. 26. Šį rytą tapo nužudytas Mathias Erzberger, Vokietijos vice-premieras ir finansų ministeris, klerikalų vadas, kad jis su šeimyna viešėjo Badish-Griesbach. Jis ir pernai, 1920 m. sausio 26 d., buvo pašautas, kad jis ėjo iš teismo, bet tada jis pasveiko.

Paskolos Reikalu.

Visos Kolionijos pasirengusios į darbą. Naujos stotys kuriasi. Atstovo V. čarneckio maršrutas. St. Seimo narys M. Bagdonas Amerikoje. Burys Kalbėtojų stoja į darbą. Šveicarija pripažino Lietuvą de jure.

Prisirengimas prie darbo užbaigtas. Visos stotys tinkamai apginkluotos ir tik laukia signalo šturmui. Taipgi šiuo prasideda tikrasai bonų vajus musų išeivijoje. Per rugsėjį mėnesį turime pasiekti savo tikslo. Šią sąvaitę gavome didžiausią kruvą laiškų iš stočių. Visur džiuginančios žinios. Upas kuogeriausis. Visi pilni drąsos ir optimizmo. Juda-kruta ir, sulig vėliausių pranešimų, rengiasi į mušį su tamsa ir vergija šios kolionijos: Rochester, N. Y., Racine, Wis., New York, N. Y., Cleveland, Ohio, New Britain, Conn., Herkimer, N. Y., Bridgeport, Conn., Cambridge, Mass., Albany, N. Y., Sunderland, Mass., Northampton, Mass., Schenectady, N. Y., Newark, N. J., Chicago, Ill. ir daug, daug kitų.

Adubu Springfieldu, Ill. ir Mass. naujas paskolos stotis sukurė ir šauniai ruošiasi į darbą. Taipgi nauja stotis susidarė Eynon, Pa. Daugelis stočių daro nutarimus padaryti savo kvotas **su dideliu kaupu.**

Maž-ne visos stotys išreiškia pageidavimą, kad vajaus laiku atsilankytų gerb. Lietuvos atstovas, V. čarneckis. Musų atstovas nors ir labai norėtų, bet visur atsilankyti dabar negalėtų. Viena, nesuspėtų, o kita ant atstovo pečių daug ir kitų darbų ir rupesnių uždėta. Todel atstovas tegalės atsilankyti tik kai-kuriose vietose. Kol-kas gerb. atstovui V. čarneckiui maršrutas nustatomas sekamai:

25 rugs. — didžiausios prakalbos visai Chicago,
27 rugs. — prakalbos Cicero,Ill.,
29 rugs. — Cleveland, Ohio,
30 rugs. — Pittsburgh, Pa.,
2 spalių — Detroit, Mich.,
4 spalių — Rochester, N. Y.

Vėliaus gerb. atstovas atlankys ir kai-kurias Rytų kolionijas. Apie tai bus pranešta vėliau.

Paskolos reikalais daugelį vietų aplankys ką-tik atvykęs iš Lietuvos svečias, Steigiamojo Seimo narys, gerb. M. BAGDONAS. Taip-pat lanko kolionijas su prakalbomis darbuotojas J. B. Šaliunas.

Be to Misija kreipėsi į visus žinomus Amerikos lietuvių kalbėtojus(daugiau kaip šimtą asmenų). Tik iš dešimties tesuspėjome gauti pranešimus, kad jie sutinka eiti į talką valstybės darbui. Štai jų pavardės (alfabeto eilėje):

B. Ajauskas, Brighton, Mass.,
Kun. J. Ambotas, Hartford, Ct.,
Adv. F. J. Bagočius, So. Boston, Mass.,
Dr. J. Grinius, Philadelphia,Pa.,
Antanas Ivaškevičius, So. Boston, Mass..
Kun. Kemėšis, Detroit, Mic.,
Povilas Petrauskas, Wilkes Barre, Pa.,
Kun. J. Petraitis, Paterson, N.J.,
A. Rakauskas, Wilkes Barre,Pa.,
A. Staknys, Newark, N. J.,
Kun. J. Struckus, Plymouth,Pa.,
J. O. Širvydas, Brooklyn. N.Y.,
M. Vitartas, Braddock, Pa.,
Kun. H. Vaičiunas, Cicero, Ill.

Tikimės ateinančią sąvaitę galėsime paskelbti visą eilę naujų kalbėtojų, apsiėmusių patalkininkauti savo valstybei.

Gerb. musų darbuotojų po kolionijas pasirenkant kalbėtojus, prasytume laikyties šių patarimų:

1) Kviesti kiek galint naujus, dar mažai toje kolionijoje kalbėjusius;

2) Kviesti iš tarpo galimai artimesniųjų, (didžiuma tesutinka kalbėti tik savo valstijoje);

3) Jei ir patys kviesitės nurodytus kalbėtojus, malonėkite tuojau pranešti Misijai, ką kviesite, kad išvengus klaidų ir nesusipratimų.

Dalinamės su darbuotojais linksma žinia, kad **Šveicarija pripažino Lietuvą de jure.** Tai tikrai gražus, brangus ir draugingas Lietuvai patarnavimas, padarytas kaip tik prieš tai, kada visų šalių atstovai, susirinkę toje pačioje Šveicarijoje svarstys musų ginčą su lenkais.

Lai gyvuoja laisvoji Šveicarija!

Bet juo karščiau šaukime: **lai gyvuoja laisva ir nepriklausoma Lietuva su sostine Vilniumi!** Ir lai tą šauksmą paverčia realybe musų pasišventimas šiame bonų vajuje. Valio musų Vilnius! Valio laisva Lietuva! Valio jos valdžia!

Teprasmengie visi imperialistai! Teišsineša iš Lietuvos žulikovskių dvasia ir kunai. Teprasiblaivo nors sykį oras musų žemelėje! Visi kibkime į bonus!

Lietuvos Finansų Misija,
Lietuvos Paskolos Skyrius,
370 Seventh Ave.,
New York, N.Y.

ŠVEICARIJA PRIPAŽINO.

Dar viena laisva šalis pripažino mums teisę buti laisvais: Šveicarija pripažino Lietuvą de jure. Tai musų vyriausiajai sesutei, Šveicarų respublikai, ypatingai karšta padėka nuo musų priguli. Ji mums nepaprastai gražiai patarnavo, suteikdama pripažinimą kaip tik prieš tą laiką, kada jos žemėn suvažiuos 48 tautų atstovai, svarstyti ir rišti musų ginčą su lenkais. Joms pravestas ir nurodytas kelias, joms palengvintas musų klausimo išrišimas. Šveicarus visi gerbia, gyvai atmindami jų didvyriškus žygius kovoje už laisvę. Svečiai nemėgins nei manyti, jog tasai Šveicarų žygis buvo negeras, ar netaktingas. Galima tikėtis, jog nuo šiol musų laisvės pripažinimas bus žymiai pagreitintas ir kitose šalyse.

Bet Šveicarija netik draugiškai patarnavo mums; ji ir pramokino mus. Ji tarsi sakyti sako, kad tada, kada kiti mus pripažįsta, kad nepamirštume mes patys savęs pripažinti. Tie lietuviai, kurie kaž-ko dar laukia, savo valdžios neremia, bonų neperka, tie dar nėra pripažinę Lietuvos laisvės; jie dar abejoja, ar jų tėvynė turi teisę buti laisva ir nepriklausoma. Ir kuo daugiau tokių abejojančių musų tarpe, tuo sunkiau mums laukti iš kitų savo teisių pripažinimo.

Ne veltui pasitaikė tai, kad kada Genevoje diplomatai svarstys musų Vilniaus likimą, mes čia Amerikoje ir-gi spręsime savo sostinei likimą. Bonų vajus gražiai pasiseks — bus daugiau tikrumo, jog atgausime Vilnių. Neabejokime, jog Genevoje žinos, kaip eisis musų vajaus reikalai. Lenkų šnipeliai pirmi pasiskubins pranešti. Ne vieni Genevos diplomatai riš musų sostinės klausimą. Išrišime tą klausimą mes laimingai Amerikoje, lengviau jį bus išrišti ir Genevoje. Kiekvienas nusipirkime bent po vieną Lietuvos Laisvės Paskolos Boną. L. P.

PRIPAŽINKIME LIETUVĄ SAVO DARBAIS.

Per daugel metų lietuviai pasauliui buvo mažai arba visai nežinomi. Lietuva buvo nutrinta nuo žemlapio ir jos piliečiai buvo pasaulio pamiršti. Bet štai kilo pasaulinis karas, kurio žiaurios audros negalėjo praeiti nepalikusios žymių. To karo viesulos nunešė Rusijos kietą despotizmą, nutrenkė kaizerio galybę, ir tuo pačiu laiku išjudino mažųjų tautų vergus, kurie per ilgus metus svetimą jungą vilko. Tie vergai arba mažosios tautos, pajutusios progą pasiliuosuoti iš po svetimų jungo, — trenkė vergijos pančius ir iškėlusios savo vėliavas paskelbė pasauliui, jogei toliaus atsižada vergauti!

Tarpe tų mažųjų tautų, šiandie randasi ir musų brangioji Tėvynė Lietuva — iškėlusi savo nepriklausomybės trispalvę vėliavą, kuri ištarmingai nešama į visiškos laisvės skaisčią ir garbingą ateitį. Tą Lietuvos trispalvę, per daug metų užmirštą ir paniekintą, jau pradeda pažinti ir gerbti svetimos tautos, pripažindamos teisę Lietuvai gyvuoti nepriklausomai.

Tad broliai ir sesers, Amerikos lietuviai! Jeigu jau svetimi pripažįsta teisę musų tautai buti nepriklausomai, tai juo labiau patys turime pripažinti savo TĖVYNEI laisvės TEISĘ ir padėti jai atsispirti nuo tų, kurie išnaujo nori pavergti ją. Pripažinkime tą teisę ne žodžiais, bet DABAIS — teikdami Lietuvai PASKOLĄ.

Tas, kuris šiandie neskolina Lietuvai — jis nepripažįsta teisės Lietuvai buti laisvai. Tokie yra šalininkai tų, kurie išnaujo Lietuvą nori pavergti. Ne! Lietuvos sunų-dukterų tarpe neturi rastis tokių, kurie savo MOTINAI pražutį skirtų. O jeigu ir randasi nenorinčių paremti Lietuvą taip svarbioje valandoje, tai jie nėra laisvi lietuviai — jie yra vergai vakarykščių engėjų, kurie jų kilnią dvasią ir laisvės nuovoką amžinai sugadino.

Visų, kurie jaučiasi Laisvos ir Nepriklausomos Lietuvos sunųs bei dukterys, yra šventa priedermė tuojaus be jokio atidėliojimo pirkti Lietuvos Laisvės Paskolos bonų, ir tuom! paremti savo brolius Tėvynėje — atgauti Lietuvos sostinę Vilnių ir kitas lenkų užimtas Lietuvos teritorijas. L. P.

A.L.T.S. REIKALAI

A. L. T. SANDAROS CENTRO VALDYBOS ANTRAŠAI:

Pirm. P. J. ŽIURIS,
10119 — 118th St.,
Richmond Hill, N. Y.
Vice Pirm. P. JARAS,
521 S. Paca St.,
Baltimore, Md.
Sekr.-adm. K.J. PAULAUSKAS,
327 E Street,
So. Boston, Mass.
Iždininkas, K. PRATAPAS,
327 E Street,
So. Boston, Mass.

Iždo Globėjai:

J. P. TUINILA,
1626 Columbia Rd.,
So. Boston, Mass.
F. J. ŽIURIS,
343 Broadway,
So. Boston, Mass.
P. BARTKEVIČIUS,
678 Main St.,
Montello, Mass.
A. B. STRIMAITIS,
G. P. O. Box 127,
New York, N. Y.

Kontrolės Komisija:

STASYS MOCKUS,
266 Bolton St.,
So. Boston, Mass.
A. J. GOTAUTAS,
15 Millbury St.,
Worcester, Mass.
K. JURGELIUNAS,
100 Spark St.,
Brockton, Mass.

Literatiška Komisija:

S. E. VITAITIS,
307 W. 30th St.,
New York, N. Y.
V. K. RAČKAUSKAS,
29 W. 71-st St.,
New York, N. Y.
M. J. Vokietaitis,
130 View St.,
New Haven, Conn.

Įstatų Komisija:

V. K. RAČKAUSKAS,
M. J. VOKIETAITIS ir
advokatas J. LOPATO,
308 Coal Exchange Bld.,
Wilkes Barre, Pa.
P. F. BRACHULIS,
3112 So. Halsted St.,
Chicago, Ill.

Organo Redaktorius:

VINCAS J. ŠLIAKYS,
327 E Street,
So. Boston, Mass.

NAUJI NARIAI ĮSTOJO Į A. L. T. SANDARĄ.

Prie 47 kp., Tamaqua, Pa.:
Jurgis Biliunas,
Kazys Grajauskas.
Prie 67 kp., Amsterdam, N. Y.:
Kazys Kiškis,
Stasys Zudžis.

AUKOS SKOLŲ IŠMOKĖJIMUI.

40 kp., **W. Lynn, Mass:** $2.00.
67 kp., **Amsterdam, N. Y.** $2.00.
Nariai: Jonas Urbelis $2.00, Petras Lalas $2.00, Antanas Lukšis $1.00; Motiejus Bakunas, Bridgeport, Conn. $7.00.

VIS DAUGIAU IR DAUGIAU.

Skolų sumažinimo arba galutino išmokėjimo ofensyvas pradėjo eiti į pilnas vėžes.

Šią sąvaitę šauniai pasirodė 67 kp. ir 40 kp., kurios jau pralenkė pirmesniuosius. Na, tai pažiurėsime, kas bus kitą sąvaitę? Gal jau duosis suprasti, kurie pradės imti viršų ir kurių pusėn pradės krypti pirmenybė ir laimėjimas. Tad į talką visi sandariečiai! Parodykime, jog mes esame sandariečiai ne iš vardo, bet iš idėjos ir mokome branginti savo organizaciją. Pradėjus šį ofensyvą, jeigu kiekvienas nors biskį prisidėsime, tai pirm Seimo morgičių nė cento neliks. Tad valio visi prie darbo! Lai skamba kiekvieno musų lupose žodžiai: Lai gyvuoja demokratijos skleidėja Sandara, lai gyvuoja Laisva, Demokratiška Lietuva!

SUSIRINKIMAI.

PRANEŠIMAS WORCESTERIO SANDARIEČIAMS!

Gerbiami A. L. T. Sandaros nariai! Šiuomi pranešu visiems A. L. T. S-ros, 16-tos kp. nariams, kad mėnesinis kuopos susirinkimas įvyks rugsėjo (Sept.) mėn. 4-tą dieną, 1921 m., L. D. D. Drg. "Aušrelės" kambaryje, 83 Green St., Worcester, Mass., 10:30 val. ryte.

Šis kuopos susirinkimas bus svarbus tuo, kad šiame susirinkime turime išrinkti atstovus nuo musų kuopos į busiantį sandariečių Massachusetts Apskričio susivažiavimą, kuris bus rugs. mėnesyje 18-tą d., Worcester'yje; todel yra pareiga visų narių dalyvauti šiame svarbiame susirinkime, nes yra daug svarbių reikalų aptarti, ypač prieš šį susivažiavimą.

Musų kuopa turi paruošti susivažiavimui visą tai, kas yra reikalinga, tai viena. Antra, musų pareiga yra, kad ką nors naujo paruošti šiam susivažiavimui, tad yra butinas reikalas, kad visi nariai atvyktų, ir naujų atsivesti prirašyti.

Kp. pirm. **V. M. Čekanauskas.**

TAMAQUA, PA.

Rugsėjo 19 d. bus laikomas mėnesinis susirinkimas Sandaros 47 kuopos, P. Bello svetaisėje, 7 valandą vakare.

Malonėkite konoskaitlingiausia susirinkti ir naujų draugų atsivesti prisirašyti, o užtai gausite labai puikių laikraštį "Sandarą" pasiskaityti.

Rašt. **A. J. Banišauskas.**

WILKES BARRE, PA.

A. L. T. Sandaros 55-ta kuopa laikys savo mėnesinį susirinkimą Rugsėjo (Sept.) 6 dieną, J. Vaišnio svetainėje, 326 Hazle Ave. Pradžia 7:30 val. vakare.

Draugai! jau vasaros veikimas beveik pasibaigė, pradėkime naują rudens veikimą, rengdami prakalbas, balius ir kitas pramogas. Bet šis susirinkimas yra gana svarbus, todel atsilankykite visi. **K. Demikis.**

LAWRENCE, MASS.

A. L. T. Sandaros 12 kuopos susirinkimas įvyks nedėlioje, Rugsėjo (Sept.) 4-tą d., Urbšo ir Co. kantore, 101 Oak St., 2 val. po pietų.

Visi nariai molanėkite koskaitlingiausia susirinkti, nes jau vasaros sezonas praeina ir jau oras atvėsta, todel-gi, draugai sandariečiai, ir mes sukruskime ir pradėkime dirbti labui tautos ir pagerinimui savo organizacijos. Mes matome, kaip kitų kolonijų sandariečiai dirba del labo savo organizacijos ir mums nereikia atsilikti užpakalyje, bet stot pirmyn ir energingai svarstyti reikalingus ir naudingus musų organizacijai dalykus.

Prot. rašt. **F. A. Krencavičius.**

T.M.D. REIKALAI.

SUMANYMAS.

Tiesiog graudu žiurėti į Tėvynės Mylėtojų Draugiją, išleistoją Kudirkos Raštų, širdies, Kulturos Istorijos ir keleto kitų knygų, kurių negėda nei pačiam perskaityti, nei kitam siulyti. Jos veikimas knygų leidimo darbe visai susilpnėjo. Organe nebesimatė jau kelintas mėnuo jokių žinių apie tą Draugiją. Lietuviškų laikraščių korespondencijose retai tesimato žinių apie kuopų veikimą. Ir priežastis aiški: žmones dabar nori "get your money's worth"; nori ką nors gauti už savo pinigus. Bet negauna. Paskutinė knygutė negali užganėdinti ypač jaunųjų, kurie yra Draugijos ramstis ir viltis. Joje jie nieko neranda.

Reikia pasakyti, kad knygų leidimas dabar žymiai pabrangęs yra. Beto nėra tinkamų inteligentų, kurie pagamintų atsakančių raštų ir rankraščių. Vėl, labai reta spaustuvė teturi žmonių, kurie nusimano artistiškai darbą atlikti ir išleisti gražią knygą, kaip pavyzdžiui, dabar išleido T. M. D. senas naris, A. Ramanauskas per "Vienybės" spaustuvę. Tas viskas labai sunkina knygų leidimo darbą. Bet kliutys įveikiamos ir nėra abejonės, kad galima ką nors dirbti ir atlikti gerai.

Bet svarbiausia dabar, tai gauti vėl žmonių pritarimą. Per šiuos keletą metų nariai mokėjo mokestis, bet už jas negavo užganėlinančio atlyginimo. Nors Centro Valdyba žada didelių darbų ir veikalų, bet išeis pusmetis - metas iki tie pažadai nealizuosis. O čia reikia duoti nariams ką nors už jų pinigus tuoj.

Konstitucija sako, kad Draugijos tikslas yra platinti apšvietą ir literaturą. Iki šiol tas siekis buvo siekiamas leidžiant knygas ir, regis, šelpiant moksleivius (bet šitas siekis jau senai nevykdomas). Kodel nebandyti siekti jo remiant arba platinant literaturos ir apšvietos žurnalą, kuris lankytų narius kas mėnuo, ar dažniau, ir primintų, kad Draugija rupinasi jais ir dirba del savo tikslų?

Literaturos ir apšvietos žurnalų istorija lietuvių tarpe Amerikoje (ir pačioje Lietuvoje iki šių laikų) yra tuom liudna, kad jie negyvendavo ilgai dėlei stokos paramos. Nebudavo stipraus organizuoto kuno, kuris juos remtų ir platintų tarpe liaudies, kaip nėra darbuotojų del T. M. D., nes kiekvienam žmogui yra nemalonu prikalbinėti žmogui mokėti pinigus už kurius nieko negaunama, ar ne? Galima ir gyvavusiems žurnalams užmesti, kad jie buvo perdaug partyviški, bet "Jaunoji Lietuva" buvo rimtas ir gražus, kaip rimti ir gražųs yra keli T. M. D. leidiniai.

Tą ir kitką atjausdami, burelis lietuvių rašėjų ir moksleivių remia ir darbuojasi del žurnalo "Artojas," kurį pradėjo leisti pernai clevelandiečių inteligentų kuopelė, sutvėrusi Lietuvių Apšvietos Draugiją. Tos Draugijos vienatinis tikslas yra leisti literaturos ir apšvietos žurnalą "Artojas". Visi nariai moka po dolerį ant metų ir užtai gauna kas mėnesio pradžioje numerį žurnalo.

Dabar mano sumanymas yra tas, kad T. M. D. Centro Valdybo nupirktų ar užsakytų del narių minėtą literaturos ir apšvietos žurnalą metams knygų vietoje, kol bus patogios aplinkybės išleisti tinkamas knygas. "Artojas", prie kurio glaudžiasi visos jaunesnės lietuvių literatinės spėkos, atlankydamas kas mėnuo T. M. D. narių stubas, duos ką nors apčiuopiamo už jų mokamas duokles. Tuomet ir organizatoriai turės realio pamato didinti T. M. D., nes turės ką tuč-tuojinio duoti. Ir senieji nariai, kurie "stikina" prie Draugijos ir per šiltą ir per šaltą, bus taipgi patenkinti.

Gyvuojančios kuopos yra kviečiamos apkalbėti tą sumanymą, iš kurio, aš tikiu, butų apčiuopiama nauda Draugijai. Tuomet bus galima pradėti vajų del padidinimo Draugijos, kas duos Centro Valdybai daugiau pinigų geroms knygoms leisti. Nes dabar su paskutiniu veikalu joki agitacija negalima ir naujų narių gauti sunku.

N. Y. ir N. J. T. M. D. aps. **organizatorius Vyt. Širvydas.**

Amerikiečiai Lietuviai!.

Rašo F. ŽIVATKAUSKAS.

Ar neverta kreipti daugiau atydos į musų Amerikoje tveriamas visokias bendroves, ir taipgi į tuos visokius butus ir nebutus svečius iš Lietuvos? Juk iš Lietuvos dabar važiuoja visoki agentai ir agentėliai, tai bendroves tverdami, tai aukas rinkdami. Žodžiu sakant, visoki ubagai taip, kaip iš maišo byra, ir ko tolyn, to daugiau jų čia pradeda rastis, tik tuomi dar laimė, kad dabar Amerikoje naujos tiesos suvaržė ateivystę ir tokiu budu nevisus įleidžia. Jei visus įleistų, tai jų čia rastus devynios galybės. Daugiausia atvažiuoja tai klerikalų agentai, ir su labai gerai sutaisyta programa. Atvažiuoja paprastas kunigas, potam kokis kanauninkas, tai vėl Dievo avinėlis paprastas žmogelis, o dabar jau, kaip laikraščiai garsina, tai net vysk. Karevičiaus sekretorius ar kapelionas atvažiuoja — "a greita porič," kaip žydai sako. Kad anie čia atvažiuotų tik pasisvečiuoti, tai kas ką ir besakytų! Bet atvažiuoja pasipinigauti, susirinkę desėtkus tukstančių dolerių išvažiuoja ir dar netik išveža nuo žmonių pinigus nežinia kokiems tikslams, nei atskaitų neišdavę dar parvažiavę Lietuvon ir važinėdami nėva paskaitas laiko apie Amerikos lietuvius, vadindami mus gyvuliais ir kitokiais vardais (kaip anais metais kun. Tumas darė).

Su kuo, bet su klerikalais, tai Amerikos lietuviai turėtų apsižiurėti. Anie čia turi kokį nors slaptą tikslą, jei taip smarkiai aukas renka. Čia yra kokia nors paslaptis, kuri nelemia labo Lietuvos Respublikai. Man vienas Lietuvos pasiuntinių pasakė: girdi "turim su lenkais bėdos ir vargo ir turime kruviną kovą už Lietuvos laisvę vesti, bet čia su svetimu priešu, su mažu išėmimu visi Lietuvos žmonės kovoja, bet reik dar kovoti ir su musų klerikalais, ir čia bus aršiausia kova, nes Lietuvos žmonės tada kovos tarp savęs, brolis prieš brolį, tėvas prieš sunų ir atbulai. Jus mislijat, kad jie čia aukas renka, Amerikoje, kitiems tikslams? Tiesa, jie renka aukas su obalsiu Lietuvai gelbėti, bet Lietuva tų aukų negauna, tos aukos yra renkamos, kad jei Lietuvos Seimas perleis konstituciją klerikalams neprielankią, tai klerikalai kels revoliuciją ir tam anie dabar renka aukas. Pinigus deda tai į švedų, tai į šveicarų bankas, tam reikalui ir Lietuvoje pažangesni žmonės labai yra susirupinę tuo reikalu" ir t. t., ir t. t.

Ir tam turime gana faktų, jog tam yra rengiamos. Jau vien to gana, kad Tautos Fondas neišduoda atskaitų. Tas aišku, kad bijo parodyti, kur ir kam pinigai yra sunaudojami. Taigi, amerikiečiai lietuviai! apsižiurėkite, kad nereiktų gailėtis po laikui, nes čia gręsia pavojus Lietuvai, ir už jusų sunkiai uždirbtus centus.

Kiti kolektoriai atvažiuoja, susirenka desėtkus tukstančių, pinigus išsiveža ir nežinia. kur ir kam suvartoja. Tarp tokių yra ir M. Yčas su Dr. Basanavičia. Anie čia, kaip buvo anais metais, surinko kelias dešimts tukstančių dolerių tautiškam namui Vilniuje pastatyti, bet iki šiol nieko negirdėti , kur tie pinigai yra ir ar yra, gal karės metu tie pinigai dingo, ar kaip ten nebutų, vis-gi reiktų visuomenei pranešti. Bet kur čia tau! kam čia tiems "durniams, kvailiems, asilams" žinoti, tik duokit pinigus, o kur ir kam mes suvartosime, tai nejusų reikalas.

Dabar paimkim tas musų visokias bendroves. Mes jų jau pritvėrėm galybes, ir vis su tikslu gelbėti Lietuvą. Tų bendrovių agentai važinėja, rėkia: pirkit šėrų į bendrovę, kas mylite Lietuvą! kas nepirks, tas nemyli Lietuvą! ir t. t., ir t. t. Tik žiurėk, už kiek laiko jau tas Lietuvos mylėtojas pyška per Atlantiką į Lietuvą, kaipo tos bendrovės agentas užpirkti kokius fabrikus ir tam panašius dalykus. Po kiek laiko jau grįžta atgal praleidęs bendrovės pinigus, keletą ar kelioliką tukstančių, visai nieko bendrovės labui nepadaręs. Tiesa, kiti agentai ir sugrįžę Amerikon vėl važiuoja, kad dar pasirinkus keletą tukstančių dolerių kitai ekskursijai į Lietuvą ir kitas Europos šalis. Mat, jau kitu kartu reikia dar daugiau pasivažinėti už bendrovės pinigus. Ir kai-kurie jau kaip sugrįžta iš Lietuvos, tai vienas nevažiuoja, bet vežasi net po du asistentu, vadindamas savo vaikais. Ir pats tada nieko daugiau neveikia, kaip tik prakalbas sako, o asistentai visą "džiabą" atlieka. Po prakalbų važiuoja į geriausią hotelį ant vakarienės. Man dar visai nesenai teko buti vienose tokiose prakalbose, kur tarp kit-ko pripasakojo visokių nesąmonių save išgirdamas, kaip jis Lietuvoje pripirko fabrikų, ir kaip jis Lietuvos Ministerijai rodas ir patarimus davinėjo ir t. t., lyg jo niekas nežino, kas jis per vienas. Po prakalbų pasisamdė automobilių, susimetęs savo asistentus ir dar keletą merginų, nupyškėjo į geriausią hotelį ir beveik per naktį baliavojo. Merginos sugrįžę pasakoja, kad pinigų nebuvo stoka ir hotelyje niekas nebuvo per gera. Čia reikia paabejoti, už keno pinigus tas buvo daroma?

Kiek tų bendrovių Amerikos lietuviai sutvėrė ir kiek dar tveria! Ir kiek tų bendrovių agentų važiavo Lietuvon uždėti visokius fabrikus, tai jei tos bendrovės butų užvedusios nors po vieną fabriką, tai jau šiandie Lietuvoje butų pusėtina industrija. Bet, kaip girdėti, tai viskas tik žadais yra, o realio dar visai menka kas padaryta, išėmus tą visų udijamą Lietuvos Atstatymo Bendrovę, ką suorganizavo arba prisidėjo prie ten suorganizuotų bendrovių savo kapitalu, ir pradėjo Lietuvos atstatymo darbą varyti.

Ir dar vis naujos tveriama. Pirma buvo Bostonas ir New Yorkas garsųs su bendrovių tvėrimu. Bet jau ir mes turime "laimę" pasigirti, kad viena tokia bendrovė tapo sutverta Wilkes Barre, Pa. ir nebemaža, bet net su dviem milijonais kapitalo, žinoma, tik ant popieros. Tulas Petrauskas buvo tvėrėjas, kaip girdėjau, buvęs "Lithuanian Sales Corp." manager'is ir iš ten buvęs prašalintas, tai kerštaudamas kitą sutvėrė, net sako, kad ir savo laikraštį išleisiąs, ir dar kasdieninį. Nėra abejonės, kad ir tas tuoj dengs į Lietuvą uždėti fabriką, kaip tik bus pinigų kelionei. Teko matyti net sieksninius atsišaukimus, kur šaukia dėti kapitalą Lietuvą atstatyti. Ir nėra abejonės, kad ir tas ras daug lengvatikių, kurie duos savo sunkiai uždirbtus centus. Jau teko girdėti iš patikėtinų šaltinių, kad vienas biednas žmogelis įkišo net $700.00 į aukščiau minėtą bendrovę, o dabar sau nagus kremta.

Kitų bendrovių yra arba atvažiuoja agentai iš Lietuvos. Tos bendrovės yra sutvertos ir inkorporuotos Lietuvoje. Tų bendrovių kai-kurie agentai net nežino nė tikro vardo savo tų bendrovių, katras neva atstovauja. Ir štai faktas. Vienas tokių agentų rašo musų A. L. T. S. 65 kuopos sekretoriui, kad jam butinai ant tos ir tos dienos parengtų prakalbas, su tikslu paagituoti už jo atstovaujamą bendrovę "vasių." Sekretorius, gavęs tokį laišką ir su tokiu nežinomu ir nesuprantamu vardu "vasių bendrovė", taipgi visai nežinomo ir negirdėto asmens pasirašymą po to laišku, pasikalbėjo su kitais ir nutarė visai nekreipti domos į tą laišką. Bet paskirtoje dienoje ir tas agentas ateina, ir kada sužino, kad jo įsakymas neišpildytas, tai pradėjo puryti, kodel A. L. T. S. kuopos sekretorius neparengė jam prakalbų? Girdi, A. L. T. S. yra užduotis gelbėti Lietuvą, o čia padaryta, kaip tik atbulai ir t. t., ir t. t.

(Pabaiga bus).

VIEŠAS ATSAKYMAS D-RUI A. L. GRAIČIUNUI.

"Sandaros" No. 33 po antgalviu "Seimas! kam ir kokiu tikslu?" D-ras A. L. Graičiunas sako esą, Chicagoje biželio mėnesyje, 1919 metais padarė daug svarbių tarimų, ir jei ta pati progresyvė visuomenė butų rėmusi tuos tarimus, tai šiandie kur toli pirmiau butų pažengta darbais ir nereiktų tiems patiems progresyvės visuomenės veikėjams trypti ant vietos ir šaukti, ieškant pritarimų šaukimui seimo?

Taigi kas kaltas, jei progresyvė visuomenė nerėmė ir nepildo Chicagos seimo tarimų? Kodel nežengia pirmyn taip garbingai? Ar-gi jau, Dr. Graičiunai, tiek neatskiriate, kad šiandieniniuose klausimuose nė kiek neatsako pilnai tie pildymai tarimų, kuriuos yra padariusi "Lietuvai Gelbėti Draugija ", kurią globoja Amerikos Liet. Daktarų Draugija, arba "Chicagos Lietuvių Taryba" našlaičius šelpti. Neatsako tas tikslas, kad šiandie Lietuvos valstybėje klerikalai stačiai šėlsta ir sauvaliauja ant nepatinkamų klerikalams laisvesnių piliečių, persekioja ne krikščionių organizacijas, kurios tik ne po parapijos skvernu, areštuoja ir nesvietišku mušimu sumušę kalėjimuose pudo. Ar tuo Dr. Graičiunas tikisi sulaukti daugiau našlaičių, tai neatsako pilnai tos draugijos pasibriežimas Chicagos seime 1919 metais. Iš dalies reikalingi ir pagirtini tie tarimai, bet šiandie jų neužtenka. Jeigu mes aukojam savo centus Lietuvos valstybei, šelpiam našlaičius, perkam Paskolos Bonus, tai, anot Zubausko, turim buti ir interpti į vidurinius valstybės reikalus, kad but tinkamai ir sunaudoti. Mušimai piliečių, klerikalų dukimas turi buti suvaldytas, šiandie civilizuotas pasaulis mušimais turi bjaurėtis. Ar mes žiurėsime į sauvaliavimus netikusių valdininkų ir į šnipų palaikomą Liet. Valstybę? Ar mes ir dovanosime (kaip "proletaras komisarui,") krikščionims demokratams ir sėdėsime? ar rankas sudėję sėdėsim ir senus tarimus pildysim, kad šiandie reikalinga pilna eilė naujų ir da naudingesnių tarimų?

Toliau Dr. Graičiunas nurodo, kad seimo šaukėjai pasirodo saumyliais: ne pagal jų norą Chicagos seimas tarimus padarė. Argi neskaitote laikraščių, kuriuose kasdien rasi tai iš vienur, tai iš kitur vieni kitus raginant rinktis seiman arba susivažiaviman? Ar-gi manote visuomenę ir galite įtarti saumyle? Kas ant galo pasiliks saumylystėje?

Waterburietis.

Jei norime įvaryti paliokams galvos skaudėjimą ir vidurių suirimą (greito bėgimo ligą) — išpirkime bonus.

× × ×

Lenkų bonai įstatymais verčia savo chlopus pirkti lenkiškus bonus. Musų niekas to daryti neverčia. Pirkime Lietuvos bonus iš savo liuosos valios.

Karui Siaučiant

Bočių Atmintojas

(Tąsa).

Kovo 2 d. užsirašę į lietuvių Smolensko bataliono 1-mą kuopą gavome drapanų ir pabuvome jame iki kovo m. 15 d., 1918 m.; kolei išsiformiravus sprukome iš rusų rankų tėvynėn. Išduodant liudymus ir paklausus musų metų pasirodė, kad tokių metų demobilizacijos dar nėra ir turi tarnauti, kad ir prie naujosios bolševikų armijos, ir čia karininkai pradėjo abejoti, kaip čia padarius. Bet neilgai laukus pagamino paliuosavimo dokumentus, ir vakare vykome ant stoties.

Musų Lietuvių batalijonas Smoleske buvo tik apie 500 kareivių, ginklų dar neturėjome, bet Vitebske Lietuvių batalijonas, susidėjęs iš 1500 kareivių, buvo apsiginklavęs ir turėjo kulkosvydžių, ir su juo skaitėsi ir rusai, bet privertė išsiskirstyti ne ginklu, kurių lietuviai nebijojo, bet badu, kadangi negalėjo iš niekur maisto paimti.

Prieš išvažiuosiant tą dieną atvyko į musų batalijoną Rasikas, kuris savo prakalbose ragino pargrįžus Lietuvon tęsti Rusijoje pradėtą revoliucijos darbą ir varyti jį toliau, bet klausytojai buvo neramųs ir rengėsi kelionei, kitkuo nesirupindami. Matyt, jau buvo įgrisęs svetimas kraštas ir karas.

Pavakarėje išvažiavę iš Smolensko atsiradome Vytebske, ir, pernakvojus, rytą mus išvežė vokiečių pusėn.

Sustojęs rusų traukinys netoli vienos mažutės stotelės, pas išardytą tiltelį, mus išsodino ir nuruko atgal Vitebsko pusėn, o mes persikėlę per upelį, leidomės vokiečių pusėn. Musų ėjo apie 500 kareivių, ir visi traukėme gimtojon tėvų žemelėn. Ant stotelės patikome 15 raudonarmiečių su vienu kulkosvydžiu, kurie pertikrinėjo musų liudymus ir aimanavo, kad daug iš jų eina kareivių, ir, kad visi busią paimti vokiečių baltojon armijon kovai prieš juos. Kiti iš musų pasijuokė, gal jie mus kratysią, bet raudonarmiečiai nuo to atsisakė. 12 verstų geležinkeliu teko eiti pėstiems. Kelyje su dreižina dar sykį pavijo mus raudonarmiečiai ir kai-kurių tikrino dokumentus ir paskui pasiekus vieną stotelę likome liuosi nuo visų: nei rusų buvo, nei vokiečių nesimatė, nors pasakojo, kad tai vokiečių pusė, ir naktį 1 val. ateis jų traukinys paimti grįžtančiųjų. Nuo vakaro iki 1 val. nusibodo laukti, kadangi ant lauko buvo šalta, o viduje perpilna ir ankšta, lyg silkės bačkoje. Kuremome ugnelę, apie ją šildėmės ir šnekučiavome. 1 val. atėjo ir žadėtasis traukinys su 4 vagonais, į kurį prisigrudo net perdaug, ir visi puolė, kas kaip galėjo, pasilikti nei vienas nenorėjo. Įlipus važiavome į Polocką ir auštant buvome jame. Išlipus iš vieno vagono įsėdus į traukinį, einantį linkui Daugpilio, skaitliuodamas dienas, už kiek busiu namie ir, kad Velykas švęsiu gimtajame kampelyje. Įpuolęs į vagoną ir radęs tuščią užsikoriau ant pačios aukštosios lentynos ir išsitiesiau, atsiguliau kaip ponas, tat vyras važiuosiu Lietuvon. Ir džiaugiausi palikęs Rusiją, bet apsirikau...

15. VOKIEČIŲ BELAISVĖJE.

Pro vagono langą pastebėjau, kad stotyje yra daugiau vokiečių, negu jų buvo mums atvažiavus ir vis daugiau lindo su geležinėmis kaskėmis (kepurėmis) užsimovę ir užsidėję durtuvus ant šautuvų. Man pasirodė įtartina. Tuojau pradėjo palei stotį rikuoti į dvi eili musų kareivius ir kiti lakstė po vagonus, vaikydami juos ir statydami į eilę. Tą matydamas nesiskubinau lipti ir laukiau, kas bus toliau. Į musų vagoną įėjo senas su dideliais usais baisus vokietys ir paleidęs gerklę pradėjo rėkti "raus rusen soldaten, riaus!" Kelmas čia juoksis, manau, reikės lipti. Norįs dar neskubu, bet pamatęs, kaip vieną už kupros išstumė laukan, kitas gavo sprandan, o trečiam pagrąsė kumsčia, supratau, kad čia nejuokas ir nerangiai pradėjau lipti nuo lentynos, išbėgdamas pro kitas duris, kad nesusitikus su minimu vokiečiu ir nepatikus draugų likimo. Tai tau, vyrukai, laisvė musų! Atsistojau į rikuotės eilę ir išsiėmęs iš kišeniaus dokumentus ištiesiau į vokietį, tegul žiuri, kas aš toksai per vienas, bet negalėjau suprasti, ar jis ką nuvuokė rusiškai, ar tik taip sau žiuri, lyg kiaulė į žvaigždes. Vokietys žvilgtelėjo į mano dokumentus ir nuėjau toliau, iš rikuotės sprukau tolyn žioplinėti palei stotį, manydamas, ką padaryti: bėgti, ar ne, o gal paleis po visų perkratinėjimų. Vis-gi svetimais žmonėmis užsitikėti negali ir turi ištirti, kas tokie važiuoja. Sumaniau atsiduoti likimui ir laukti, kas bus toliau. Dar perbaisu neatrodė, perdaug nesergėjo, bet-gi puikiai galėjo. Išrikiavus ir suskaičius grįžtančiuosius, suriko: "reks!" ir pasukę dešinėn, nusivedė į miestą. Aplinkui apstatė su blizgančiais durtuvais sargus ir lyg kokius belaisvius nuvarė. Išėjus man ant aikštės, pamatė vienas iš vokiečių mane laisvą pradėjo, rodydamas į rikiuotės eilę, kaž-ką marmėti, iš ko supratau, kad liepė vyties. Pasivijęs įlindau į eilę ir greta savo draugų, vokiškų durtuvų lydimas ėjau, bet kur, pats nežinajau. Sunku pasidarė pažvelgus į aplinkui apstojusius blizgančius durtuvus ir juoda liko aplink tavęs. Niekur nemalonu: nė Rusijoje, kur tave įtarė simpatizuojant vokiečiams, nė vokiečiuose, kur tave įtarė bolševizme. Ir likai lyg juroje laike audros besiblaškančioti valtis. Laisve, laisve ir nepriklausomoji Lietuva! del tavęs tik tą panieką gauni patirti, del tavo meilės!

Per miestą vokiečiai pervarę, uždarė mus senuose, buvusiuose kitados rusų kadėtų namuose. Radome ten daugiau lietuvių, grįžtančių iš rusų-kareivių, kurių kiti buvo jau dvi sąvaiti ir papasakojo savo likimą, kad vokiečiai neleidžia Lietuvon ir laikydami pusbadžius varo prie darbo. Visų upas nupuolė ir prapuolė viltis greito pasimatymo su namais. Butų gal išlakstę visi, jei ne vokiečių žadėjimai greitai paleisti į namus. Išbėgti buvo lengva, kadangi perdaug nežiurėjo ir laikė tik įternuotus. Su leidimo rašteliais leisdavo į miestą nusipirkti duonos ir, kas pinigų turėjo, bado nematė. Tankiai išeidavau į miestą. Su vienu rašteliu, persitaisydamas datą, kad nebutų pataisa žymu, išeidavau kelis kart, kolei galėjau ištaisyti, o ir slaptoms išeidavome. Duonos tedavė po pusę svaro arba 3/4 svaro, zupės kuone keli šaukštai ir tos sykį į dieną, kavos ir-gi nedaugiau, rytą ir vakarą be cukraus. Po valgiui nežinodavai, valgęs, ar ne, ir laukdavai kito, nuo ryto iki pietų, nuo pietų iki vakarui ir tik vienas valgis terupėjo, kurio nebuvo, ir ilgis laukimo laikotarpiai. Prieš valandą iki davimo valgio pradėdavo stoti palei katilą ilgos belaisvių eilės.

Polocke prabuvome iki po Velykų trečiadienio, kuone tris sąvaites. Daug musųjų pritruko kantrybės, bėgdavo iš stovyklos atgal Rusijon. Rengiausi prie to ir aš, bet šventes maniau dar praleisti vokiečiuose. Velykoms gavome pusę silkės, puoduką juodos be cukraus kavos ir paskirtą normą duonos su priedu vieno šaukšto marmelado. Linksmai švietė Velykų saulutė ir linksmino gamtą, tik ne mus, belaisvius. Nežinojome mes, ką giedoti: "Linksmą dieną apturėjome," ar "Kursai kentėjo," bet dauguma nutarė, kad geriau pritiktų "Kursai kentėjo," kadangi linksmos dienos dar neapturėjome. Skaudžios buvo šventės, ir niekas ramumo nedavė. Mintys skrido gimtinėn, kur ar numano, kad jų namiškiai belaisvėje jas švenčia?

Prie darbų varė kasdieną. Teko dirbti nešvariausius darbus: valyti gatves, namus, tvartus, net tankiausiai visokių žydų ir šiaip visokias nešvarias vietas. Vokiečiai švarumą teikė musų rankomis. Varant mus gatve nekartą patirdavome gardaus juoko iš civilių, kurie mums prikaišiodavo revoliuciją ir laisvę. Kartais pritrukdavo kantybės ir norėjos užvesti kuriam per veidą, bet vokiečio durtuvas neleisdavo ir reikėjo kęsti ir klausyties, kaip mus pajuokia žodžiais: "vot vam svoboda" (ot jums laisvė)!

Po Velykų trečiadienyje išvežė mus iš Polocko į Daugpilio triprumas. Rytą anksti prikėlė ir buriais po šimtą varė stotyn. Gatvėse ant kampų stovėjo užtaisyti kulkosvydžiai, pleciuje, kur mus rikiovo, taip-gi priruošta. Sargyba mieste sustiprinta. Varė beginklius, bet prisiruošę lyg prieš kokius ginkluotus ir baisius. Juokinga ir sykiu skaudu buvo. Nuvarę stotyn, šiaip taip patalpino į vagonus ir apie pietus traukinys pasijudino linkui Daugpilio. Pavakaryje jį pasiekėme ir ilgą laiką traukinys stovėjo stotyje. Tarpe musų ėjo visokių kalbų. Vieni sakė, kad mus paliks čionais, kiti sakė, vežš į Vilnių, treti — dar toliau ir tik traukiniui pasijudinus ir nuvežus linkui Daugpilio tvirtovės fortų ir ten išsodinus, supratome, kur mums skirta vietelė. Surikiavę eilėsna nuvarė į tvirtovės fortą ir ten pro geležinius vartus įvarę uždarė, lyg kokiame pragare. Supratome, kad dabar tai jau tikri belaisviai ir greitai namų nepamatysime. Radome tikrų rusų-belaisvių ir lietuvių. Ilgai teko laukti lauke, kolei patalpino į triobas. Muruose buvo šalta ir kieta ant aslos. Drebėjome dantimis barškindami, susirietę į kamuolį ir raitėmės ant nuogos žemės. Vakarienė buvo paruošta iš anksto ir vedant rikiuotėje ištolo pajutome palei katilą didelį dvokimą: smarvė suko nosį šalin. Paėmus valgyti negalėjom, viena nuo smarvės, o, antra, ir skonis! Paragavus iš pirmo kąsnio teko spiauti laukan. Tas pats buvo antrą ir trečią dieną. Paskiau nustojo davinėti smirdančią mėsą ir virė sausai, kadangi patys belaisviai prašė šitokios neduoti ir velik be jos. Tvirtovėje dienos ėjo nuobodžiai, visa pramoga jei išvarys į miestą dirbti, o jei tvirtovėje, tai nieko, apart murų ir pylymų, nematysi. Išbėgimas likos negalimas. Ivedus į miestą dirbti tankiai po vieną ir po du pabėgdavo, o ypač nuvedus į Kalkunus per Dauguvą Lietuvos pusėn. Matyt, bėgdami namon į Lietuvą ir ten turbut slapstydavosi. Į rusų pusę mažai kas bėgo. Laukiau tos valandos, kuomet ir mane varys į darbą Kalkunuosną, bet laimė nepasuko ir tekdavo darbas mieste ir tvirtovėje.

(Daugiau bus).

ŠIRDGĖLA

PR. S. ŽMOGUS.

(Tąsa).

Į tvoras atsirėmę vyrai čiulpė pypkes, kalbėjos, ginčyjos apie darbus, streikus, brangumą pragyvenimo ir kartais, del užsigardžiavimo, užkrėsdavo ką nors apie savas pačias. Moterįs ir-gi neatsiliko nuo vyrų; jos sykiu visos kalbėjo, sykiu juokėsi. Tik braška žodžiai, it žirniai blekinyje viedre.

SUSITIKAU ROŽYTĘ.

—Nu?
—Nešu laišką.
—Kam?
—Mamai.
—O kaip jai patinka Lietuvoje?
—Sako, neblogiausia. Pirko ukę ir namą. Prašo manęs pargrįžti.
—Manai važiuoti?
—Lietuvon? Ant plikos lentos gulėti ir yla duoną valgyti?
—Kad ir Amerikoje nekoki pyragai — supriešinau.
—Lai negirtuokliauja — atstumė.
—Iš dalies teisybė — pritariau.
—Amerikoje, nors sunkiai reikia dirbti, o kartais ir be darbo prisieina pabuti, bet jei negirtuokliautų, turėtų švaresnius drabužius, kelis centus kišeniuje, užsiprenumeruotų laikraščius ir turėtų savo knygynėlį.
—Juk ne visi girtuokliauja.
—Taip, kas negirtuokliauja, tas ir neubagauja.

Aišku, kas neapstoja cento, tas pats nevertas cento.

Paveizdan, mano patėvis nemokytas atvažiavo, tokiu ir išvažiavo. Jis negirtuokliavo, užtat dabar Lietuvoje ukę nusipirko. Ką jis uždirbo, tai jo. Kunigai ir smuklininkai jo neapkentė, užtat ir su policija jis pažinties neturėjo.

—Ar ir Anelė panašiai galvoja, kaip tamista? — pakišau...
—Iš girtuoklystės atžvilgio taip, bet iš tikėjimo — ne.
—Žinai, tą naktį po Stepo pakastynų negalėjau užmigti.
—Ar nepatinka? O kaip aš dešimtį mėnesių išgyvenau?
—Nesuprantu, koki dievai jus ten laiko.
—Well, Anelės pamotė, tai mano motinos tikra sesuo. Ten but negalima, išeiti pas svetimus ir nekaip. Bepig vaikinams, jiems visur namai.
—Ko jus paisot?
—Jau ilgiau nebusiu ten.

Kita subatą persikelsiu pas gyvanašlę Nastaziją.

—Pagirtina!
—Jau negaliu kentėti,perdaug įsipykino tie dvikojai gyvuliai.
—Daugiau, negu aišku, kad reikia bijotis tų, kurie bijos Dievo.
—Gal netikėsi man, kad tie seniai, netik atvirai visuomet kalba šlikštumus, bet tankiai abu pasigėrę mums matant pasielgia gyvuliškai.
—Ir jus ten gyvenate!
—Negalėjau Anelės perkalbėti; jinai, vargšė, vis bijojo moterų teismo.
—Ar nepavelysite man jus atlankyti naujoje buvainėje, pasiprašiau.
—Visuomet! — Rožytė net pasižokėjo iš džiaugsmo.

Persiskyrėme.

NEDĖLDIENIS.

Stubos durįs tik pyška. Šeimininkė ir įnamiai skubinosi į bažnyčią.

Pasiėmęs knygą maniau eiti po medžiu. Štai sutinku Rožytę su Anele.

—Kur?
—Bažnyčion — nusišypsojo Anelė.
—Tuo sugrįžšite? Lauksiu...
—Eikim sykiu — ragino Rožytė.
—Eičiau sykiu, jei jus grįžtumėte namo — derėjausi.
—Namo! Kodel ne bažnyčion? — stebėjosi Anelė.
—Aš galiu grįžti — sutiko Rožytė.
—Anele, grįžkim — kalbinau, bet ji nei neatsigrįžo.
—"Big beibi" — truktelėjus pečius prabilo Rožytė.

Mudu su Rožyte apsisukom atgal.

—Žinai, Leon, aš jau baigiu skaičius, "Kaip Francuzai už Laisę Kovojo." Tai puikus skaitymėlis — grįžtant stubon pasisakė Rožytė.
—Ir Anelė skaito sykiu?
—Kas čia jums? Ji sako, kad lietuviškos knygos visos bedieviškos.
—Duok jai angliškų — patariau.
—Nežinau, kur jas gauti ir kaip klausti — skundėsi Rožytė.
—Gerai. Nueik miesto knygynan ir paklausk: "War of the Classes," "French Revolution," "The Labor Movement in America," "The Socialism in Theory and Practic", "Ingersoll's Lectures," "Spanish Inquisition" ir daug kitų knygynuose esti. Neiškelio butų perskaityti "Popiežių Ritualą," Encyclopedia Britanica.
—Ačiu, pasistengsiu.
—Tik neužmiršk!
—Niekados!
—Tai čia aš gyvenu — staptelėjo Rožytė.

Gale stubos niuksojo sulinkus sena verba.

—Meldžiu sesti — paragino Rožytė.
—Kur? čia, po verba?
—Juk ne kur.
—Kad bijau...
—Ko?
—Nesakysiu.
—Pasakyk.
—Nesakysiu.

—Ko čia bijoti, juk Murksa neateis — spyrėsi Rožytė.
—Saugok sviete, dabar Brazdys čia ateitų — pastebėjau.
—Ko aš paisau Brazdžio. Aš jau pradedu jam netikėti.
—Pirm negu Anelė sugrįš, eikim anapus upės pasivaikščioti.
—Galime — ji sutiko.

Antrapus upės man patiko, nes išimtinai buvo rezidencijų distriktas. Dailųs, vėliausios architekturos, ringių - ringėmis išlankstyti namai, klevai, žolynai ir ramųs gyventojai, — tikras įkvėpimas rašytojaus vaidentuvei. Kiekvienam nusiminime aš visuomet eidavau ten pasivaikščioti. Valandų - valandas prasėdėdavau mažame sodelyje. 'Mudu su Rožyte ir-gi pasukom į sodelį.

—Tai kur atmosfera atsako žodžio reikšmę: **gyvenimas** — sėsdama gėrėjosi Rožytė.
—Juokauji — erzinau.
—Iš tikro, Leon. Tik žvalgykis ir gėrėkis.

Prieš mus matėsi didelis, didelis ketverių lubų plytų namas. Šale namo mėlynavo nedidelis ežerėlis. Vidutiniško didumo pieva buvo apsupta akmenų siena ir senomis eglėmis. Tai buvo merginų akademija. Apvienėję mokinės pulkais vaikščiojo po pievą, irstėsi po ežerą ir suplankėse snaudė. Mat, po bausme buvo uždrausta bent vyriškiui ten įžengti. Žodžiu, ta mokykla atvaizdijo vidurinių amžių vienuolyną. O tai buvo pasiturinčių tėvų dukterįs.

—Ar norėtum ten gyventi? — užklausiau Rožytės.
—Per didelis klausimas. O ką tamsta manai apie mokyklos gyvenimą? — Rožytė atsuko atgal mano klausimą.
—Aš? Kas gali buti kiltesnio, patogesnio, kaip mokykloje praleistos dienos! Viskas atėjęs praeina ir dingsta užmiršties pasvietyje, bet mokyklos dienos džiaugsme ir liudėsyje, laimėj ir susikrimtime — visados seka, kaip giedroje šešėlis.
—Gražiai skamba idealistų stygos žodžiuose, bet ne gyvenime — užkirto Rožytė.
—Sauso be tikslo gyvenimo nemyliu, o nieku užsiganėdinančio žmogaus neapkenčiu — atstumiau.
—Sakyk, Leon, jei kas užtikrintų mokslo iškaščius, ar nesirastų ypata, kurią gailėtumėsi palikti.
—Per silpna priežastis — atsakiau.

Paskutiniai mano žodžiai perkirpo paslaptos vilties giją.

Rožytė įspyrė akįs į ant pievos šokuojantį špoką. Kiek patylėjusi užtraukė:

"W zielonym gaiku ptaszeczki spiewają,
Chlopcy z panienkami slicznie rozmawiają,
I ja rozmawiala ze swoim...."

—Matai! poniškai — pertraukiau.
—Tai vis iš Lietuvos — ji pasigyrė.
—Iš Lietuvos?
—Taip. Juk aš buvau nuvykus Lietuvon.
—A-a. Beje pasakyk ką nors apie tai.
—Kaip parvažiavau su mama Oškadvario kaiman į tėvo ukę, tai negalėjau ten gyventi.
—Kodel? Dirbtuvės užia?
—Saugok sviete nuo tokios buities. Kur tik žengsi, vis purvynas; kur pažvelgsi, vis kiaulė; ką nedėsi į burną, vis musė. O ant gatvių, — nei vienos lempos! nei vieno policmono! Baimė. Žmonės valgo sykiu su kiaulėmis, o guli su avimis. Kaip kiaulės, taip ir žmonės visi išvieno indo valgo. O apsirėdymas, apautuvas! — tikri ubagai.
—Matyt, tamsta neskaitai mus poetų eilių **pasiilgimo Lietuvos.** — prieštaravau.
—Tai poetai... Kokia varna, tokis ir kiaušinis.
—Kur gi lenkiškai dainuoti išmokai?
—Purvakiemyje pas klebona Pilvelį.
—Pas kleboną?
—A-a. Aš ten už augintinę buvau.
—Juokies.
—Šventa teisybė. Parvažiavus, motinai ramumo nedaviau, kad ant ryt grįžtume į Ameriką ar į kokį Lietuvos miestą. Motina mane ramino, verkė. Bet tas negelbėjo. Galų-gale ji klausė kunigo patarimo. Kunigas prisipažino, kad jis norįs mane matyti. Gerai. Nuvažiavome. Raudonas, pusamžis klebonas Pilvelis mus mandagiai pasitiko, pavaišino.

Jis drųčiai paspaudė mane glebyje ir pabučiavo galvon. Po pietų jis kalbino mane pasilikti pas jį. Girdi, jis, norįs išmokti angliškos kalbos. Mano motina su džiaugsmu sutiko mane palikti miestelyje. Aš ir nudžiugau. Kodel ne? Nuo kiaulių prie klebono!

—O-o! Kaip augštai iš syk. Beje, ar tarpe kiaulių ir kiaulišk**umo** didelis skirtumas? — pertraukiau kalbą.

—Palauk. Bet, anot sodiečių išsireiškimo, skubi ranka per **žuvį** pagauna varlę. Taip ir **man** atsitiko.

—Kodel? — žingeidavau.

—Taip. Per dvejus metus **smagiai** jaučiaus. Valgiau, gėriau ir miegojau, iki soties. Kunigas turėjo gaspadinę lipšnią moterį, kurią jis vadino Andzia.

(Bus daugiau).

SANDARA
AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

"THE LEAGUE"
Published Every Thursday at South Boston, Mass.
by the
LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA.
VINCENT J. SZLIAKYS
Editor.
K. J. PAULAUSKAS
Business Manager.
827 E Street, Boston 27, Mass.

SANDARA
Savaitinis Laikraštis
Leidžiamas kas Ketvergas
AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS

Prenumerata turi buti apmokama iš viršaus. Prenumeratos metas skaitosi nuo dienos užsirašymo.

Pinigus geriausia siųsti Pašto Money Orderiu, adresuojant:

Metams kainuoja	(Amerikoje)	$2.50
" "	Kanadoje	$2.75
" "	(Užsieniuose) ..	$3.00

Entered as Second - Class Matter January 14, 1914, at the Post Office Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

Apžvalga.

PROGRESYVIŲ ELEMENTŲ SUSIVAŽIAVIMAS.

Amerikos progresyvės visuomenės atstovų susivažiavimui daugelis pritaria. Ir delko, iš principo, nepritarti? Susivažiavimas yra galybė. Bet kiekviena galybė tik tada gera, kad jos veikimas yra nukreiptas geron pusėn. Norint, kad iš šio waterburiečių pasiulyto susivažiavimo išeitų kas gero, reikia išanksto dalykai taip nustatyti, kad vien tik gerui susivažiavimo galybė butų pakreipta. Reikia, kad susivažiuotų atstovai pozityviam darbui, o ne ginčams; reikia, kad susivažiavimas labiau suartintų pažangiuosius gaivalus ir subendrintų jų tą veikimą, nes kitaip susivažiavimas liktų be vaisių. Jeigu susivažiavimas sukeltų naujus kivirčius pažangiųjų tarpe, toksai susivažiavimas netik nebutų naudingas, bet jis dar ir daug blėdies padarytų. Taip, jeigu jau turi buti susivažiavimas, apsižiurėkime, kad jis butų tarsi koks ryšys, surišantis vienan veikiman visus veikėjus, bet kad jis neveiktų ardančio dinamito rolės.

Susivažiavimas, musų nuomone, jei nori buti pasekmingas, butinai privalo turėti aiškiai nustatytą programą, ir kliudyti tik tuos klausimus, kurie programe yra įtalpinti. Negana to, turi susivažiuoti žmonės, taip sakant gimininigų nuomonių. Pavyzdan, jei vieni delegatai bus tos nuomonės, kad Lietuva reikia sufederuoti su bolševikiškaja Rusija, gi kiti stos už nepriklausomą Lietuvą, tai kokia tada harmonija susivažiavime gali buti? Turi susivažiuoti žmonės ar vieni, ar kiti. Jei susivažiavimas bus "bolševikuojančių," ten nebus reikalo dalyvauti sandariečiams, nes sandariečiai tvirtai nusistatę už nepriklausomą, demokratinę Lietuvą.

Sakykime, susivažiavimas bus tų, kurie geidžia nepriklausomos Lietuvos, pastatytos grynai demokratiniais pamatais. Tada išsyk prieš susivažiavimą stos du dideli klausimai: 1) kaip sujungti visų pažangiųjų spėkas gelbėti atstatymą nepriklausomos Lietuvos? ir 2) Kokių priemonių imties, kad užkirsti kelias veikimui tų nedemokratinių gaivalų, kurie jieško privilegijų tam tikroms klesėms ar tikėjimams, su skriauda Lietuvos visuomenei?

Mus nuomone, yra tik gaišinimas laiko kalbėti apie susivažiavimą, kol susivažiavimo sumanytojai (ar kas kitas) nepaduos programo, kurio susivažiavimas turės laikytis. Sakykime, kokiu budu A. L. T. Sandara gali pasakyti, ar dalyvaus susivažiavime, ar ne, kol nežinia, kokia susivažiavimui linkmė yra skiriama? "Pažangioji visuomenė" — juk tai per platus ir per daug neaiškus užvardijimas!

Kitas dalykas — į susivažiavimą neįsileisti asmenų, kurie savo naudą stato augščiau visuomenės labo. Tokių išsijojimas taip-gi pelengvas dalykas. Jau ir dabar yra užmetimai (nežinome, kiek pamatuoti), buk šis susivažiavimas yra šaukiamas kaip tik iniciatyva tokių žmonių.

Taigi, sumanytojai, pirmiausiai paduokite programą, tada organizacijos galės nuspręsti, kurios GALĖS susivažiavime dalyvauti.

BEPROTYSTĖ IR SILPNAPROTYSTĖ.

Amerikos laikraščiuose praskambėjo aidas, kad Amerika, drauge ri visas svietas, eina iš proto. Pradžią tam gandui padarė D-ras Kelog, kurs viename New Yorko laikraščių išsireiškė, kad jei žmonės nesiims racionališkesnio gyvenimo, tai už 300 metų bus bepročiai. Jis sako, kad rukymas ir gėrimas užmuša kas metai daugiau žmonių, nė kaip žųsta visuose priepuoliuose ir nuo žmogžudžių rankų. Jis, tas d-ras Kellog, parodo, kad Suv. Valstijų statistika skelbia, jog į pastaruosius 50 metų Amerikos bepročių, idijotų ir epileptikų skaitlius pasididino 30%. Sako, jei žmonės nesiliaus gėrę ir rukę, negyvęs daugiau po plynu dangum ir nemiegos lauke; jei, atmetę mėsą, neims vartoti daugiau daržovių ir nepradės geriau kramtyti maistą, tai žmonių veislė netruksianti išmirti.

Praėjusioje karėje, imant vyrus į kariuomenę, čia, Suv. Valstijose, visų vyrų proto laipsnis buvo ištirtas, ir visi naujokai pagal proto, buvo paskirstyti į šešius laipsnius. Taip buvo peržiurėta 3,000,000 vyrų. Ir kas atrasta? Gi kad į laipsnį "A," kur priskaityti vyrai su proto išsisavinimu 18 ar daugiau metų, pateko tik 5%. Į laipsnį "B" (proto išsisavinimas tarpe 16 ir 18 metų) — 10%. Į laipsnį "C" (protas vaiko tarp 13 ir 14 m.) — 25%. Į laipsnį "C minus" (protas vaiko tarp 11 ir 13 metų) — 20%. Į laipsnį "D" (vaiko 9-11 m. protas) — 15%. Į laipsnį "D minus" (protas vaiko tarp 7 ir 9 m.) — 7%.

Matote, kad nors armijoje yra suaugę vyrai, bet protiškai jų yra didesnė pusė tik tiek išsivysčiusių, kaip 13 ar 14 metų vaikai.

"Journal of Applied Psychology" rašėjas, paėmęs už pamatą 1,500,000 kareivių, 500 mokyklų vaikų, 500 išdykėlių vaikų ir 250 silpnapročių žmonių, apskaitliavo, kad jų vidutiniškas protas yra tik toks, kaip 13 metų vaiko.

Prieš karę Vokietijos mokslinčiai apskaitliavo, kad Vokietijoje (ir kitose Europos šalyse) iš 100 žmonių tik 5 moka patys protauti, kiti gi 95 klauso svetimų įkalbėjimų. Amerikos armijoje ir-gi tik 5% rasta tokių, kurių protas yra suaugęs. Reiškia, kad visam vadinamam civilizuotam sviete tik 5 iš 100 turi vyro protą. Taigi ar galime daug stebėtis, jei visuomenė tankiai taip žioplai pasielgia? Ar dyvai, kad keli gudresni klerikalai, prisidengę tikėjimu, suranda tiek daug pasekėjų? Ar dyvai, kad Tautos Fondas, surinkęs dideles pinigų sumas, neišduoda iš jų atskaitų ir tie, kurie į jį aukojo nors nežino patys, nė kiek jų aukų susidarė išviso, nė kur tos aukos nuėjo, vienok tyli? Ar dyvai, kad nors aukotojas nežino nieko apie atskaitas, bet jis mano, kad žino, nes jam kunigėlis pasakė, buk jis žinąs? Ar dyvai, kad kartais didžiausias nesąmones ir aiškius melus pasakojama bolševikų susirinkimuose ir minia kantriai klauso ir dar ploja?

Žinodami, kad iš 100 tik 5 moka šiek - tiek protauti, kiti-gi seka paskui, kaip paklydę avelės, nesistebėsime, jog visoki demagogai, prisidengę kryžium ar "proletariato diktatura," randa pasekėjų minias.

KURIS MELUOJA?

Sugrįžo iš Lietuvos pasiviešėję du bostoniškiai: p. P. Bartkevičia ir "Dar-ko" redaktorius p. Gudas. Ir pakėlė ginčą, melagindami viens vieną. Bartkevičius "Keleivyje" sako, kad Lietuvos užsienių ministeris kun. Purickis, paklaustas, ar Tautos Fondas davė pinigų Lietuvos valdžiai, atsakęs, kad "ne." Gudas gi "Dar-ke" pasakoja, kad kun. Purickis, paklaustas, ar T. F. padarė gero Lietuvai, atsakęs "taip."

Ir ginčai!

Mums gi klausimas, kaip čia ištikrųjų yra: ar kun. Purickis vienam vienaip sakė, kitam kitaip? Ar pp. Gudas ir Bartkevičia prasilenkia su teisybe? Ir jei prasilenkia, tai kuris?

Pašalinių liudyjimai rodytų, kad teisybė yra p. Bartkevičiaus pusėje. Taip, "Vanagas", leidžiamas kun. A. Janušo, No. 12 sako,kad grįžęs iš Lietuvos Dayton'o, O., klebonas taip praneša:

> "Užrubežių ministeris J. Purėnas (Purickis) sakė girdėjęs, kad T. Fondas Amerikoje surinkęs daug pinigų: bet apie tų pinigų, nors dalies, suvartojimą tėvynės - Lietuvos reikalams, nieko negirdėjęs. Krupas (pan Krupowicz) iki gegužės mėnesio, 1921 m. sakė Katalikiškam Centrui iš T. Fondo nei vieno cento negavęs!"

Ką į tai pasakys p. Gudas? Juk tokį užmetimą daro ne koks "bedievis", "laisvamanių" organe, bet katalikų prabaščius, katalikų kunigo leidžiame laikraštyje!

Ten pat "Vanage" (No. 12, 8 pusl.) apie Tautos Fondo atskaitas taip pasakyta:

> "Norėtume žinoti, kiek iš musų T. Fondui suaukuotų virš 400,000 dol., teko Lietuvos valdžiai, Katalikų Centrui, ir dar kam-nors?

Reiškia, nė kunigai ne iš tam tikros klikos nežino, kur nuėję Tautos Fondo pinigai, net nė abelnais bruožais!

Kad buvęs Lietuvos atstovas pareikaalvo T. F. atskaitų, klerikalai toliai neaprimo, kol jį iš Amerikos neišėdė — bet atskaitų neišdavė!

Kad "Sandara" užsiminė apie tas atskaitas, apie "Sandaros" redaktoriaus barzdą buvo parašyti straipsniai ir straipsneliai, bet atskaitų neišdavė!

Ką dabar klerikalai pasakys, kada geri katalikų kunigai (o ne klerikališkieji mekleriai) šaukiasi tų atskaitų?

SMETONA IR IŠRUGOS.

"Lietuvos Ukininkas", organas "Lietuvos Valstiečių Sąjungos" (su kuria sandariečiai susitarė darbuotis išvien) 31-ame numeryje persergsti saugoties tų elementų, kurie stengiasi nuversti dabartinę Lietuvos valdžią arba bent padaryti suirutę.

Persergima ir prieš p. Smetoną, buvusį Lietuvos prezidentą, kurs su savo "Lietuvos Balsu" daraąs daug žalos Lietuvai. Lenkai, jieškodami vidurinių Lietuvos priešų, nutarę remti Smetonos "Liet. Balsą," taipgi ir kitas Lietuvos priešas, Kapsukas, įsakęs saviškiams sunaudoti Smetonos veikimą komunistų naudai.

Taigi "Pirmasis Lietuvos Prezidentas," p. Smetona, tik toliai dirbo Lietuvai, kol jam buvo garbė ir nauda. Kad toliaus nepateko į ministerius (ar kur jis ten norėjo), tai griauja kitų darbą. Reiškia, kad jis yra mažas žmogutis, kurs negali visuomenei dirbti — prieš akis jam tik asmeniški reikalai, kaip kad Gabriui. Jo uošvis esąs dvarponis, kurs davęs Smetonai kraičio dvarelį. Ir štai jis, Smetona, kad pasilaikyti sau tą dvarą, dabar eina išvien su klerikalais, kad dvarus palikti ponams, nors per tai nukentės eibės bežemių. Nėra pas tą žmogų prakilnios dvasios.

"Kelk mėšlą ant šakės, vis dribs" — sako lietuvių priežodis. Lietuviai iškėlė Smetoną į prezidentus, bet jis nudribo. Supurtymas visados parodo, iš ko žmogus sudarytas. Manėme, kad p. Smetona tikrai yra lietuvių tautos smetonėlė. Jei butų smetona, supurtyme iš jo butų išėjęs sviestas. Bet išėjo tik išrugos. Reiškia — jis nebuvo mus tautos smetona..

DYGLIAI.

Kauniškė klerikalų "Laisvė" No. 179 praneša, kad Stanislovas Grabskis, lenkų seimo narys, pareikalavęs valdžios 100,000 del drabužių. Bet kodelgi "Laisvė" neatsižvelgia į tai, kiek Amerikos klerikalai iš T. Fondo iždo išmokėjo česnuliui tik už vienas kelnes? Jeigu tuos dolerius išmainius į "poniškas markes," tai daug daugiau butų, negu 100 tukstančių.

* * *

Visi klerikalų "misijonieriai" pasivažinėję po Lietuvą, sugrįžta ir daugiausiai pripasakoja apie jos padėtį. Na, tai lauksime, ką papasakos kun. Juškaitis, kuris, sako, gavęs lietuvišką kareivio "kiką" kaip bematant sugrįžo Amerikon.

* * *

Tulas klerikalų laikraštis skelbia, kad sunkiai dirbanti žmonės yra teisingi, o tinginystė motina nedorybės. Tai reiškia, kad visos nedorybės gema iš klebonijų, nes kunigai, tai yra tinginiausias elementas: jie šiandie veda atkaklią kovą užtai, kad tikėjimą įkinkyti Į mokyklas, kad jiems jo nereikėtų mokinti.

* * *

Akroniškis kun. Janušo "Vanagas" tikrai sparčiai pradėjo skraidyti, nes apsižvalgo po visus klerikališkus užkampius, kuriuose slepiasi daug visokių nešvarių darbelių.

* * *

Chamunistų "Laisvė" nors naudoja nešvariausius žodžius socialistų apžmeižimui, bet kaikada jiems pasirodo "geraširdė". Viename numeryje nurodo, kad socialistams tik tada butų viskas ant naudos, jeigu jie nuo "Naujienų" prašalintų Grigaitį ir Jurgelionį. Čia "Laisvė" socialistams pasirodo tokia gera, kaip katė viščiukams.

* * *

Kas-žin kodel klerikalai nesiskubina rengti Gudui maršrutą. Dabar šiltas oras, tai suvys ar sudžius dilgėlės ir viskas niekais nueis. **Padubysietis.**

Už laisvę, už Vilnių, už Lietuvą! Pirkime bonus.

× × ×

Kuo labiau pasitikėsime: ar svetimais kapitalistais, ar savo valstybe?

Nuotrupos.

Išlindo yla iš maišo. "Socialdemokratas" šaukia į savo "draugus," kad stiprintų "Profesinę Sąjungą" Lietuvoje. Nagi visi gerai žino, kad minėta Sąjunga yra bolševikų padaras ir stengiasi Lietuvą sujungti su Rusija, nes pats Leninas yra išsitaręs, kad mažai gelbėjo minėtai Sąjungai.

Tai ve kas rupi social-demokratams. R-re-revoliucijos, o ne darbo žmonių labas.

* * *

Kad išgelbėjus vyčius nuo paraližio ir nuo kraujo užsidegimo, jųjų generolas Fabijus nuvažiavo pas garsųjį masažistą mokintis masažiavimo ir išvarinėjimo užsidegusio kraujo.

* * *

"Socialdemokrate" galima patėmyti "buožės" (jis taip vadina Lietuvos valdžią). Berods, į valdžią įeina ir social-dem. Iš to išeina, kad ir social-dem. buožės. Bet dar kokie!

* * *

Kad sugriuvo Europos karalių sostai, tai nebuvo žinios, kur karalius dingo. Ir tik dabar pasirodė, kad visi karaliai apsigyveno pas lietuvius. Tik pažiurėkime: pas "Naujienas" — karalius; pas "Draugą" — karalius; pas "Tėvynę" — karalius; pas "Sandarą" — karalius; Chicagoje — Dr. karadius; Philadelphijoje — kunigas karalius. Į "Naujienas" rašo laiškus "draugas" karalius. "Keleivis — apie karalių. "Sandaroje" — "agronomas" Norkus rašo apie "draugą" karalių.

Ir yra dar tokių, kurie keikia Gabrį ir Karevičių, kam jie norėjo Lietuvai karaliaus.

ŠTEINA.

TEISINGAS AIŠKINIMAS

Rugpiučio 11 d. valdžios oficiozas "Lietuva"savo vedamame straipsnyje svarsto "Amerikos politiką," t. y., siulo valdžios ar visuomenės įstaigoms ruošti realius projektus įsikurti Lietuvoje sugrįžtantiems amerikiečiams, o visuomenės darbuotojams ir laikraštininkams pataria išgriauti tą "Kinišką" nesusipratimų sieną, kuri skiria Amerikos ir Lietuvos lietuvių susigyvenimą Lietuvoje.

Nors minėtame straipsnyje nekalbama faktais apie amerikiečių veikimą, bet jį reikia skaityti pirmu valdžios organo žygiu į Amerikos ir Lietuvos lietuvių bendradarbiavimo problemų vykinimą gyveniman. Jis šiaip skamba:

"Visai teisingai yra sakoma— laimingos tos tautos, kurios turi savo tautiečių Amerikoje. Nes jų valstybės iždas visuomet "nepaprastomis pajamomis" gali buti papildomas. Tenka tiktai atsižvelgti, kaip kitos tautos savo amerikiečius brangina, kaip antai Italai, ar Vokiečiai. Jei tokiom didelėm ir turtingom tautom jų amerikiečiai — toks svarbus gyvenimo faktoris, tai ką jau besakyti apie mus mažus ir karo sunaikintus!

Tačiau tenka konstatuoti, kad mes perdėm apsikrovę kitais darbais, nepakankamai iki šiol kreipėme domės į, taip sakant, musų "Amerikos politiką." Ir todel jau dabar yra susidarę keletas nenormalumų, kuriuos metas jau butų prašalinti. Musų amerikiečių, kelioliką ar kelios dešimtis metų gyvenę Amerikoje, savaime, gyvenimo ligos galia, atsitolino nuo Lietuvos, nuo musų sanprotavimų turinio, nuo musų mąstymo budo. Juose išsiliko lietuvystė ir patriotizmas, kartais gal net daug kilnesnis, negu daugelyje musų, bet jų supratimuose ir samprotavimuose yra prigiję daug, taip sakant, amerikoniškų savybių. Ir rezultate mes vienas kitą ne taip suprantame, kaip tai turėtų buti. Tai nėra normalinis dalykas. Amerikos lietuviai, kurių yra arti milijono, o vienoje Chicagoje daugiau negu bet kuriam kitam Europos mieste (Chicagoje lietuvių yra apie šimtą tukstančių) sukurė tam tikrą savo specialinį gyvenimą ir budo savybes, kurių neigti mes neturime jokios teisės, tačiau iš kurių mes galime daug pasimokinti. Todel spaudos ir visuomenės darbuotojams tenka didelis uždavinys — **permesti susipratimo ryšį.** Ne tokio susipratimo, kuris butų paremtas skaitmenimis ar procentų lentėlėms, bet vidaus susipratimo, paremto specifinių psikologinių savybių pažinimu.

Antras dalykas — musų ekonominiai santykiai, kurie ir-gi nėra normingi. Amerikos lietuviai sunkiausiose Lietuvos valandose savo aukomis Lietuvai begaliniai daug padėjo. Bet vis delto valstybė negali nuolatai aukas rankioti,taip sakant, elgetauti, ir dar labiau aukomis gyventi. O amerikiečiai patriotizmo pakilimu gyvendami rodos visa atiduotų, bi tik Lietuvai butų gera. Net, pavyzdžiui, amerikietis, pirkdamas kokios pramonės įstaigos šėrą dažnai samprotauja — "dings, pražus —vis Lietuvos naudai." O Lietuvai kaip tik butų geriau, kad amerikietis, pirkdamas šėrą kaip tiktai dabotų, kad jo pinigai nepražutų, kad jie virstų teigiamu gamybos akstinu.

Tiesa, kiti amerikiečiai jau senai suprato šią teisybę ir susikrovę kiek kapitalo, susiburę į bendrovę,važiuoja Lietuvos pramonę, gamybą kelti. Bet ir šios jų pastangos iš musų pusės nėra pakankamai įvertintos. Atvažiuoja amerikiečiai su kapitalu, bet nepažįsta vietos sąlygų, nepažįsta darbo ir apyvartos galimybių. Įsikuria kokią nors bendrovę ir varo reikalą, kuris kartais nėra vietos sąlygoms pritaikintas ir galų gale turės neišvengiamai pasibaigti pralaimėjimu. Daugelis gyvena ir verčias pinigų siuntimu ar keitimu, bet dolerių siuntimas gali dar tęstis metus, kitus, trečius, o paskui turės baigtis. Ir tuomet gal ne vienam amerikiečiui teks bankrutuoti. O vienam kitam subankrutavus grįžimas Amerikos lietuvių į Lietuvą sustos—bijos iš vietos pasijudinti, bijos kapitalo dėti. Todel jau dabar butų metas atkreipti į tai domėsio. Ir ar nebutų pravartu, kad valdžios organai pakontroliuotų bendrovių apystaitas, kad jos nedarytų fiktyvivių balansų? Pagaliau, daugelis amerikiečių, atvažiavę Lietuvon su kapitalu, nesuradę kur jį padėti, grįžta atgal į Ameriką, ir žinoma, dar kartą grįžtant į Lietuvą juos sunku belaukti. Todel butinai reikalinga, kad kokia valdžios ar visuomenės įstaiga pasiimtų išdirbimą visokių pramonės srityje planų, kad atvažiavęs amerikietis galėtų tuč tuojau imtis realingo darbo. Be tokios įstaigos mes galime labai daug nukentėti, ir čia butų kaltas tiktai musų apsileidimas."

Idant sugrįžę amerikiečiai galėtų imties realingo darbo, tam reikalinga ne vien Lietuvos valdžios ir visuomenės įstaigų rimta parama, bet svarbiausia yra reikalinga tai, kad Amerikos lietuviai skaitlingai Lietuvon grįžtų su amatais, mokslu ir kapitalu, ir kad sugrįžę nelauktų, kol juos kas-nors ims "remti," bet patys privalo imties darbo taip,kaip ėmėsi - pirmą kartą Amerikon atkeliavę.

Jeigu tokio principo amerikiečiai prisilaikytų, tat nereikėtų jiems bėgt atgal ir nereikėtų baidyties pasiputusių Lietuvos

valdininkų grupės, kuria daugelis amerikiečių ištiesų pamatuotai pasipiktina.

Amerikiečia negal tinkamai įsivaizduoti Lietuvos gyvenimą, o Lietuvos žmonės, ir dalinai spauda, nepermato tų aplinkybių, kuriuose Amerikos lietuviai gyvena ir veikia. Net dažnai daro neatleistiną klaidą, tempdami visus ant vieno kurpalio, nežiurint, ar jie butų pasilgę tėvynės ir kruvinai uždirbtus centus aukuotų, ar jie butų pavirtę išgamomis ir tikrų tėvynainių darbą demoralizuotų. Išeina taip, kaip su tais "pasiputusiais Lietuvos valdininkais," arba antros atstovybės Amerikoje sudarymu. Žodžiu, del vienais kitų nepažinimo įvyksta nemalonių nesusipratimų.

Kuris amerikietis, sugrįžęs Lietuvon jieško krintančios "mannos," tas savo troškimų patenkint negali ir puolęs desperacijon apleidžia tėvynę. Bet kuris imasi realaus darbo, tas ir mažiau pastangų eikvodamas, negu Amerikoje gali žmoniškiau gyventi.

Galėčiau išvardinti visą eilę amerikiečių, kurie išėję iš Amerikos kapitalo vergijos žmoniškai gyvena Lietuvoje ir savo pradėtu darbu daro rimtą konkurenciją čia esančioms įstaigoms.

Greitu laiku pranešiu amerikiečiams žinių apie susikurusių Lietuvoje amerikiečių veikimą. Vienok iš anksto turiu pastebėt, kad daugiausia kredito priklauso sava iniciatyva Lietuvoje susikuriantiems amerikiečiams, bet ne toms bendrovėms, kurios tautos vėliava prisidengę arba į religinius minios jausmus veikdami savo "biznį" reklamuoja.

KASTANTAS NORKUS.

Kaunas,
Rugpiučio 13, 1921.

SVEIKATOS SKYRIUS

RAŠO DR. F. S. ZURWELL.

KNARKIMAS IR SLOGUTIS.

Knarkimas, tai yra savo rušies žydiška meliodija, kuri miegant išsiveržia iš burnos, kuomet įkvepuojant orą gomurys (palate), pavidale audeklo, pradeda lapatuoti (nematau reikalo aiškyti žodį "lapatuoti", nes nėra jokis lenkų ar rusų barbarizmas, o tik lietuviškas, plačiai vartojamas Vilniaus rėdyboje. Atminkite, kad dzukai yra lietuviai ir dar nebent koki)!

Knarkimas paprastas lovoje, šlieketnas sode; ar klasiškas mokykloje bei aristokratiškas teatre, — visvien, prastai skamba kaminų ausyse. Tuli knarkia su kiekvienu akių užmerkimu laike miego. Suaugę neapkenčia knarklių, o kudikiai — bijo. Barimas, koliojimas ir sarkastiški pašiepimai nieko negelbsti: jie knarkia ir jau. Kad ir už pečiaus pastatytum, tai ir ten pradėtų knarkti, taip greitai, kaip tik akis užmerktų.

Dažniausia knarkimas prasideda, kuomet kvėpavimas persilaužia puse per nosį ir puse per burną. Todel VELUM PALATI (minkštasis gomurys) lapatuoja (plevėsuoja - plasnoja - virpa, if you please) prasispaudžiant tarpe dviejų oro įėjimų. Bet "ekspertai" gali lengvai knarkti ir su užčiaupta burna.

Kad atiduoti tinkamą "kreditą" tiems, kurie turi įgimtą talentą" "dailiai" knarkti, reikia trumpai ir aiškiai pasakyti, kad knarkimas priklauso sužliugusiems tinginiams. Tulos "ponios ir ponai" tingi kvėpuoti tinkamai per nosį, tai jie pasirenka lengviau, butent, per burną. Mat, toki naktiniai muzikantai ir nemiegodami pripranta buti išsižioję vėpsos panašus į indusų dievus, tai ko geriau galima nuo jų reikalauti, kuomet miega.

Norint galima išvengti knarkimo, k. t., mažiau valgant ir vengiant nutukimo, kuriuom sužliugę tinginiai, kartais, turi drąsos dižiuotis, vieton gėdintis. Nežinėliai chemiškos fiziologijos kartais tiek daug valgo, kad net suvalgo patįs save, nes per virš nutukimas reiškia trumpinimą gyvenimo. O jei, daleiskime, nutukėlis ir norėtų greičiau numirti, tai jam labai prailgs iki jis ar jinai numirs, nes nutukėliai dažniausia buna nevalųs, apsileidę ir tokių niekas nemyli.

Tiesa, kartais nosies šnervės ar kaulai buna priežasčia knarkimo. Kodel nenueiti pas gydytoją ir pasiteirauti? Ar negeriau užmokėti gydytojui penkinę už išgydymą, negu nuolat varginti šeimyną ar kambartį visuomet knarkiant?

SLOGUTIS.

Slogutis, tai klojojimas, kuris vargina dėlei stokos oxygeno. Stoka oxygeno nevisuomet galima primesti netinkančiai ventiliacijai. Proporcija oxygeno galima sumažinti kvėpuojant ir iškvėpuojant po kelis sykius tą patį orą bunant kambaryje.

Tyras oras susideda iš 21 nuošimčio oxygeno ir 79 nuošimčių nitrogeno. Išvėdytame ruime ir-gi buna toj pati proporcija oxygeno ir mitrogeno. Bet kvėpuojant ir iškvėpuojant orą po daug sykių kambaryje atsiras angledaris (CO 2) ir iš 21% oxygeno galima sumažinti iki 15 %, kad gyvenantis tame kambaryje pajustų nesmagumą. Užtat gyvenamame ar miegamame kambaryj visuomet reikia laikyt pravertus langus, kad oras apsimainytų kokybėmis.

Šaltakojai bijo išlaukinio oro įsileisti kambariuosna, užtat langus ir duris laiko uždarę. Ar mažai atsitinka, kad anglių bei šviesos gazai užnuodija žmones, kur visi langai buna uždarinėti?

Jei oxygenas žymiai sumažėja, be kurio raudonos kraujo celės nukenčia, kaip carbon monoxide gazo užsinuodijime, — tai aišku, kad slogutis tuo pradeda kankinti.

Anuomet laikraščiuose buvo aprašyta apie baidykles stuboje, kur buvo surasta, jog gazai sunkėsi kambariuosna. Sulaikius gazus, prasišalino ir baidyklės. Iki gazai buvo sulaikyti, žmonės negalėjo miegoti už baidyklių - dvasių.

Kitos priežastįs, kurios gimdo slogutį, butent: (1) Vaikas, turintis užkištą nosį, del ADENOIDS, kroniško RHINITIS bei didelių tonsils; (2) žmonės, kurie visuomet sėdi ir valgo daugiau, negu reikia, kenčia stoką oxygeno, kuris sudegintų perviršpaimtą maistą.

Bet žmonės, kurie miega lauke, — niekuomet nežino slogučio.

Receptas nuo slogučio tokis: Dvi mylios pasivaikščioti po tris sykius į dieną, tai šur išgydys slogutį. Pasimaikštyjimas bei pasivaikščiojimas po šešias mylias į dieną išgydo sekančias ligas: (1) nutukimą, (2) knarkimą; (3) slogutį; (4) vidurių užkietėjimą; (5) nutrotytą apetitą; (6) bemiegę; (7) tinginystę ir (8) bukaprotystę bei išblyškimą.

Moteris! pajudinkite kojas.

LABAI ŠVARBUS SUSIRINKIMAS.

GERBIAMAS PILIETI!

Lietuvos Piliečių Sąjungos 1-mo skyriaus susirinkimas bus ketvergė, **Rugsėjo (Sept.) 1 dieną, 1921 m., 8-tą val. vakare, Lietuvių Svetainėje,** E ir Silver gatvių, So. Boston, Mass.

Visi piliečiai ir pilietės neatbutinai atsilankykite į šį susirinkimą, nes yra labai daug reikalų aptarimui.

Prot. rašt. K. ŽIBIKAS.

Mano Kelionė į Lietuvą.

Apleidžiant Ameriką, visi mano draugai maldavo, kad parašyčiau apie kelionę. Šiuomi pranešu, kad gyvenu Lietuvoje ir kelionę užbaigiau, pasekmės buvo blogos.

Atvykus man į New Yorką, suradau Bendrovės vadinamą skyrių; tenai man įkalbėjus, kad geriausia važiuoti per "PILLOW" (Pilavą) (tai ir padariau, nusipirkau laivakortę, už nakvinę mokėjau $7.50, o nakvinę nevelyčiau tokią turėti nė mirštančiam šuniukui: per visą naktį laikiau šviesą. O nuo tų gyvuliukų, kurie daugumos keleivių krauju maitinasi, tai negalėjau atsiginti. Laivas buvo geras, tik didelę klaidą padariau, kad turėjau laivakortę išsipirkęs į tą nelaimingą Pilavą, ir gaila, kad laivas vežė tik pusę kelio iki Anglijos, per Angliją reikėjo važiuoti traukiniu iki mažo laivelio. Važiuojant to laivuku iki Pillow, tai tikra pekla: vilnįs drąsko ir taip baisiai supa, kad visi keleiviai serga, kitas parvažiavęs į Lietuvą per kelias nedėlias neatsitaiso. Iš "Pillow" reikia važiuoti trukiu, kuris veža į Karaliaučių. Bagažą, tai retai kas parsivežė sveiką, o kitų, tai visai prapuolė. Per tuos visus persėdimus, tai sudaužė skrynias, o mano visai prapuolė. Aš patarčiau visiems savo draugams nevažiuoti ant tų laivų, kur reikia persėsti yra didžiausias vargas. Vožiuokite, kur eina tiesiai be persėdimo į Antverpą arba Roterdamą, kurie važiavo per Antverpą, visi nerugoja ir aš pats važiavau 3 sykius į Lietuvą ir tokios vargingos kelionės nebuvau savo gyvenime turėjęs, neveliju ir savo draugams turėti. Gyventi Lietuvoje yra pusėtinai: gerai visur yra vartojama lietuvių kalba ir daug geriau gyventi man patinka Lietuvoje, nė kaip Amerikoje.

Viso gero veliju amerikiečiams

P. A. SALTONAS,
..Viekšnių gatvė,
Miestas Mažeikių.

Liepos 3, 1921.

Kaip tik tinkama proga pasinaudoti, važiuojant laivu **"Koonland"** tiesiai į **Antverpą,** žiurėk apgarsinimą ant 8 puslapia šiame numeryje.

Pajieškojimai

Pajieškojimus del sandariečių ir "Sandaros" skaitytojų dedame tris kartus už $1.00. O visiems "Sandaros" prieteliams po 50c. už sykį. Pajieškojimus siųskite, sykiu siųsdami ir pinigus.

"SANDARA,"
327 E Street, Boston 27, Mass.

Aš-Edv. J. Pulokas pajieškau savo giminių, gyvenančių Amerikoje: Aleksandro ir kitų Julokų, paeinančių iš Lietuvos Bagužiškių kaimo, Pabaisko parapijos, Ukmergės apskr. ir Zeno Auguno, paeinančio iš Pabaisko parapijos, Ukmergės apskr.. Gerb. giminės, malonėkite atseišaukti į šį mano pajieškojimą, nes aš labai malonėčia susižinoti su savo giminėmis, gyvenančiais Amerikoje. Ir dar aš esu gavęs per laiškus daug naujienų iš Lietuvos nuo dedžių Stasio ir Petro Julokų ir kitų giminių.

Atsišaukite šiuo antrašu:

EDV. J. PULOKAS,
132 Pine St., Elizabeth, N. J.

Skausmus ir gėlimus nutildo

PAIN-EXPELLER

Vaizbaženklis užreg. S. V. Pat. Ofise.

DRAUGAS REIKALE

PIKNIKAS

RENGIA A. L. T. SANDAROS 32 KUOPA

Įvyks Nedėlioje, 11 d. Rugsėjo-Sept., 1921,

QUARTETTE CLUB PARK

NEW BRITAIN, CONN.

Pradžia 1-mą val. po pietų ir trauksis iki vėlybos nakties.

Todel malonųs broliai ir sesutės! Esate kviečiami ant virš minėto pikniko, kaip vietiniai, taip ir iš apielinkių miestelių. nes bus jau paskutinis piknikas šiais metais, kurie nepribusite ant šio pikniko, tai turėsite laukti kitų metų. Muzikantai bus: N. B. L. Benas, grajis kopuikiausius šokius. Priegtam bus visokių gėrymų ir užkandžių iki sočiai. Todel nepraleiskite nei vienas šio puikaus pasilinksminimo.

Nuoširdžiai kviečia, VALDYBA.

Telef. Watkins 2142.

Pirmas ir Vienintėlis Tikras Lietuvų BANKAS Rytinėse Valstijose

Baltic States Bank

KAS MANO KELIAUTI LIETUVON ir nori turėti gerą kelionę, draugišką ir teisingą patarnavimą Amerikoje, ant laivo ir Lietuvoje, LAI KREIPIASI Į BALTIC STATES BANKĄ.

KAS SIUNČIA PINIGUS LIETUVON, ar pašelpos giminėms ar pats, ketindamas keliauti, ar bizniui — pirkimui ukės ar pasidėjimui Lietuvos Bankuose, ir nori, kad pinigai butų teisingai, be nuostolių ir greitai pristatyti, — BUTINAI LAI KREIPIASI Į BALTIC STATES BANKĄ, kurs persiunčia Lietuvon pinigus greičiausiai ir teisingiausiai.

KAS NORI PASIDĖTI PINIGUS NUOŠIMČIAMS ir gauti 4 dol. nuo šimto, nuošimčius priskaitant prie sumos kas mėnuo, — LAI SIUNČIA DEPOZITUS Į BALTIC STATES BANKĄ per paštą, Money Orderius arba banko čekiais.

KLAUSKITE DRĄSIAI INFORMACIJŲ — MES GREITAI IR MIELIAI ATSAKOME Į LAIŠKUS.

PARDUODAME LIETUVOS LAISVĖS PASKOLOS BONUS IR IŠMAINOME PASKOLOS BONŲ KUPONUS.

BALTIC STATES BANK,

294 Eighth Ave., New York, N. Y.

DOVANOS!

TIK PER 22 DIENAS

Kas prisirašys prie Sandaros arba užsiprenumeruos "Sandarą" ir užsimokės iškalno už visus metus $2.50 nevėliau, kaip iki 22 d. rugsėjo, tai gaus dovanų didelę ir labai puikią knygą "ŽMOGAUS PAREIGOS" vertės $1.00. Tad pasinaudokite šia puikia proga. Siųskite pinigus sekančiu antrašu:

"SANDARA"

327 E Street, So. Boston, Mass.

ATLAS CLOTHING CORPORATION

Didžiausia ir garsiausia išdirbystė visokios rušies rubų Naujoj Anglijoj. Musų išdirbimas yra kuogeriausias ir prekės visiems prieinamos. Norėdami siutų, spring - overkotų, arba reinkotų, kreipkitės pas mus, o busite užganėdinti. Musų ofisas ir dirbtuvė yra ant

343 BROADWAY SOUTH BOSTON, MASS.

(2-ros ir 3-čios lubos).

LIETUVIŲ FILMŲ BENDROVĖS atstovas R. Kručas jau sugrįžo iš Lietuvos ir parvežė daug žingeidžių paveikslų iš paskutinių įvykių Lietuvos žmonių gyvenimo.

Paveikslai bus rodomi:

Subatoje, Rugsėjo (Sept.) 3, 1921, McCADDIN svetainėje, Berry ir So. 2 gat., Brooklyn, N. Y. Pradžia 8:15 vakare. Biletai po 35 ir 50 centų.

Biznieriai ir Profesionalai Garsinkitės "Sandaroje."

URBSZO, SEKYS IR KO.

101 Oak St., Lawrence, Mass.

Agentura laivakorčių, pinigų siuntimo ir t. t. Geriausia ir parankiausia vietą, kur kiekvienas lietuvis randa tinkamą ir atsakantį patarnavimą. Pinigai Lietuvon geriausia ir greičiausia nueina. Išrupiname visiems keliauninkams pasus, padarome visokios rušies liudymus. Esame registruoti NOTARAI Lietuvos Atstovybėje. Visada, kokį tik reikalą turėsite, kreipkitės pas mus, o tikrai busite užganėdinti.

Puiki Lietuviška

UŽEIGA

pas

ANTANĄ TAMULEVIČIŲ

300 Broadway, S. Boston Mass.

Strand Lunch

Puikiausia Lietuviška VALGYKLA So. Bostone. Švariai viskas užlaikoma. Valgiai visados švieži ir skaniai pagaminti.

Taigi ateik, o persitikrinsi.

K. BLINSTRUBAS, Prop.

304 W. Broadway,

So. Boston, Mass.

KASDIENINIS MAISTAS VISIEMS REIKALINGAS

Žinomas senas biznierius

ANT. NAUJOKAITIS

208 West Fifth Street, South Boston, Mass.

ATIDARĖ visokių produktų krautuvę, kaip tai Mėsos Markėtą ir Grosernia. Kviečia visus apielinkės lietuvius kreiptis su pirkimu maisto ir kitų smulkmenų, čia rasite geras prekes ir mandagų patarnavimą.

Pamėginkite naujo

Ruffles

Su užregistruotu vaisbaženkliu Suv. Valst. Patentu Biure.

Naujame mėlyname pakelyje.

Visos tvirtos, gemalus užmušančios ypatybės šiame vaiste idėtos, su priemaiša priimniai švelnaus kvėpalo.

Ruffles yra labai paveikiantis pleiskanu pašalintojas — begaliniai puikus plauku sutaisytojas, kuris patiks kad ir gačniausiai ypatai.

Aptiekose parsiduoda po 65c. arba atsiuskite 75c., tad atsiusime per paštą tiesiog iš labaratorijos.

Butinai reikalaukite šitokio pakelio. Žiurekite, kad butų INKARO vaisbaženklis.

Lietuviai Amerikoje

CHICAGO, ILL.

Bolševikų Prakalbos Girioje.

Rugpiučio 14 d. lietuviai bolševikai, pasivadinę "L. D. L. D." ir "L. M. P. S.", sušaukė "išvažiavimą" Jefferson giriose. Mat, tą dieną ir toje pačioje vietoje ne bolševikai buvo suvažiavę (lietuviai). Tie žmonės iš anksto rengėsi į tą vietą suvažiuoti pasilinksminti, tai išgirdo bolševikai — pasiskubino už akių su propaganda... Bet nepavyko. Teisingieji atsiskyrę linksminosi, o bolševikai rėkavo apie "revoliuciją."

Įdomu pažymėti tų žmonių nesąmones ir keiksmą, kokį galėjo sugalvoti tik iš visokios gėdos ir doros išsidėvėję bolševikai! Juk dvidešimtame amžiuje keiksmais ir nebutais išmislais mulkint žmones gali drįsti tik tas, kuris mano, jog niekas nieko nežino.

Sušvilpinus publiką ant kalnelio, tulas bolševikas, regis be mokslo ir išsilavinimo žmogus, pradėjo pasaką. Publika klausė rimtai, nes mane, kad tas "didvyris" praneš ypatingų naujienų — **"visam pasaulyje nuverstas** kapitalizmas — **įsteigta** proletariato diktatura..." Dėja, priešingai pasakė: "Nelaimė užtiko sovietų Rusiją. Draugai darbininkai, gelbėkite!" ir t. t. šaukė bolševikų agentas.

Lietuvių patarlė sako: "Pakilo kaip sakalas, nutupė kaip vabalas." Prie šitos patarlės tinka bolševikų agento iššokimas, kuris, net išprakaituotas, garsiai rėkė, bet nieko nepasakė, apart Rusijos nelaimės. Buvo manyta, kad nemeluos. Kur tau! Jis vistiek tikino žmones, kad Rusijoje "rojus," o kitose šalyse "viską valdą kapitalizmas ir buržuazija." Darbininkams nieko... Pirmiausia, net pajuodęs, keikė Lietuvą, Lietuvos valdžią, žmones išpludo buržujais, parsidavėliais ir kitais. Kada bekeikdamas pailso, pradėjo meluoti be jokios gėdos. Girdi: "Lietuvos buožių valdžia Lietuvą pardavė Francijai, o Francija parduos Lenkijai, nes to nori Želigowskis." Lietuvos proletariatas turįs kovot prieš ir reikalauti, kad Lietuva but bolševikiška... Dabar "buožių" valdžia darbininkus šaudanti, karianti, kalėjimuose laikanti ir t. t. žiauriai elgiantisi su bolševikuojančiais gaivalais.

Paskui norėjo pasakyti, kaip pasaulio diplomatai suvažiuos Washingtonan ir kaip spręs ir nutars ginklavimosi aprubežiavimą. Regis žmogelis nepajiegė suprasti, kaip visa tai bus daroma, suriko: "Suvažiuos didžiųjų valstybių atstovai, susės apie stalą, sukraus brauningus ir tarsis, kaip nusiginkluoti, o jeigu kuris pasirodys prieš, tą sušaudys ten pat!" Tokia pasaka, ar šiaip ar taip verčiant, pasirodo iš nesveikos galvos parėjus. Turbut tam bolševikų agentui apisisuko proto rateliai galvoje! Gal jam rodosi, kad Washingtone busiantis pasaulio diplomatų suvažiavimus bus panašus į Rusijos komisarų konferencijas, kuriose žmogžudos su brauningais rankose laikydami, tariasi, kaip valdyti ir šaudyti žmones!

"Kalbėtojas" žino ir pasakė, jog dabar ištiko Rusiją nelaimėbadas, kuris milijonus rusų varo į kapus. Bet ir už tai "kalta" pasaulio buržuazija ir kapitalistai, ypatingai tie, kurie neremia bolševikų. Esant Europoje žmonių atsirado daugiau karo laike 30,000,000, kurie ir "suvalgė" Rusijos maistą; dabar rusai turi badauti. Na, ar nejuokinga pasaka? Tamsiausis žmogus supranta, kad karo-karo kelių metų — laike gali but užmušta 30,000,000 žmonių, o ne padauginta... Tokią nesąmonę gali pasakyti paskutinis melagius, ignorantas, kuris turi silpną protą.

Jeigu žmonės įdomauja sueit į tokius susirinkimus, kuriuos šaukia panašųs agentai (Rusijos), jieško laimės pasakose, meluose, keiksmuose, šmeižtuose, labai gaila, veltus jų tikslas. Daugiau susipratę, apsišvietę, skaitanti laikraščius ir knygas žmonės supranta ir žino, koks Rusijos žmonių gyvenimas, kurį bolševikai "tvarko," ir koks kitų, "kapitalistinių," "buržuažinių," valstybių atbudavojimas iš karo griuvėsių. Nei viena valstybė nesugriovė šalies pamatus taip, kaip kad bolševikai Rusijos. Dabar milijonai rusų badauja... šaukiasi kapitalistinių valstybių gelbėti. Kur žadėtasis rojus!? "Rojus" buvo tol, kol buvo kas griautidalintis. Išsidalinus nieko neliko — badas!

Negudrųs bolševikų agentų melai, vėju maišytos pasakos apie Rusijos bolševizmą — "laimę proletarioto," kurstymas žmonių, yra niekas daugiau, kaip tik bolševikinė propaganda, kurios vaisiai žusta vėjų verpetuose.

Laikas bolševikų agentams užčiaupti lupas. Tegul patys važiuoja į bolševikišką Rusiją paragaut akmeninės duonos. Vargdienių masės nenori "sugriaut pasaulį" — mirt nuo bado... žmonijos išganymas, liuosybė ne bolševizme!

Baltas Varnas.

PITTSBURGH, PA.

Kiek laiko atgal čia atsidangino koksai V. K. Delianis, pasivadinęs save kunigu. Jo tikslas, kaip ir kitų čia atsilankiusių, pažvejoti dolerių sudrumstam vandenyje. Pirmiau, atsilankęs į Pittsburgą, pasirodė geras tautietis lietuvys ir čia dar vietinius lietuvius sujudino drauge prisidėti išnešti protesto rezoliuciją prieš lenkų puolimą ant Lietuvos. Taip-pat ir daugiau čia rengė prakalbų ir rinko pinigus, sakydamas, kad, kas liks nuo padengimo iškaščių, bus pasiųsta Lietuvos reikalams. Bet surinktus pinigus tuo pragėrė su vietiniais komunistėliais. Toliau dar rengė prakalbas, aiškindamas, kas bolševizmas ir kaip jis įvyks (tikėdamasi dar nuo bolševikuojančių pasipelnyti ant munšainės). Bet dar vėliau sumanė čia įsisteigti bažnyčią: pomėmė Soho'je liuteronų bažnyčią kuriam laikui ir jau spausdina plakatus, garsindamas save daktaru ir vyskupo sekretorium, viliodamas žmones pas save dolerių išgauti. Bet čia Delianis norėjo suardyti kun. Ruteno ir Tauto prakalbas, tai kun. Tautas sako: tai gerai jo pažįstamas munšainės dirbėjas, ką 3 mėnesius kalėjime sėdėjo, tai Delianis skvernus suglemžęs per duris lauk iškurė, ir vietiniai, matydami, kas do doros mylėtojas, visai ėmė nieko bendro su juo neturėti. Tai apimtas desperacijoa, Delianis atspausdino lapelius, dergdamas Pittsburg'o lietuvius: kam, girdi, jie nusipirko lietuviškas tautiškas kapines? Nes, girdi, nešventįs jokis kunigas, tai ir jis nešventįs, ir dar perdaug dergia vietos lietuvius. Priežodis sako: skęsdamas ir už britvos griebiasi; taip ir su Delianiu: mato žmogelis, kad į jo bažnyčią niekas neeina, pinigų uždyką niekas neduoda ant munšainės, tai sumanė išdergti laisvesnius lietuvius, mislydamas nors kiek tuomi prisigerinti prie tikinčiųjų. Pamatė, kad iš laisvesnių biznio nėra, tai į talką Kazėnui dergti lietuvius už pirkimą lietuvių tautiškų kapinių! Bet nereikia kreipti atydos į tokį nusivalkiojusį svieto perėjuną, kuris tingi darbo dirbti, tik nori iš kitų prakaito prasimaitinti.

Kas link kapinių, tai kapinės jau nupirktos, 10 akerių žemės už $8,000.00, tuo bus aptaisytos. žmonių priklauso šimtais — pavienių ir visos draugijos yra prisidėjusios, taip, kad didžiuma Pittsburgo lietuvių į Kapinių Bendrovę priklauso ir visai į jokius šmeižtus, kokių skarmalių ilgaskvernių atydos visai neatkreips. **Kap. Bendr. Narys.**

CHICAGO, ILL.

Klerikalai per savo "Draugą" vis kas diena giriasi, kad klerikalai vieni išpirkę L. L. P. bonus, kad klerikalai vieni surinkę milijoną parašų, kurie buvo įteikti gegužės 30-31 d. prezidentui Hardingui. Klerikalai skamoina per savo "Draugą", kad klerikalai gavę iš Amerikos Lietuvai konsulį, visus darbus veikę vieni klerikalai. Ir sako: kame tų bedievių, tautininkų, liberalų darbai?

Pažiurėsime, ar tas teisybė, kad klerikalai išpirko L. L. P. Bonus. Cnicagos L. L. P. Bonų apskričio delegatai sugrįžo is Washington, D. C., gegužės mėnesyje, įteikę prezidentui Hardingui milijoną parašų, reikalavusių pripažinti Lietuvą de jure ir birželio mėnesį išdavė raportą, ir tame pačiame susirinkime ant rytojaus pasirodė išneštos rezoliucijos prieš buvusį Lietuvos atstovą, J. Vileišį ir drauge prieš visą susivažiavimą, nes, sako, susivažiavimas nieko nenuveikė tautos labui, o tik vien partijos reikalais užsiėmė. Mes ir turime protestuoti, kad po ta rezoliucija pasirašo apskričio L. L. P. bonų pirmininkas, J. A. Poška.

Dabar, rugpiučio 15 d., Šv. Jurgio svetainėje buvo apskričio susirinkimas. Taigi stočių valdybos pareikalavo, kad butų paaiškinta, kokiu dalyku buvo toje rezoliucijoj L. L. P. bonų apskričio vardu pasirašęs pirmininkas. J. A. Poška paaiškino, kad tenais nebuvo apskričio susirinkimas, o tik viešas mitingas, tai stočių valdybos ir atstovai užprotestavo, kad buvo mitingas ir pagamino rezoliucijas, tai apskričio pirmininkas neturėjo teisės pasirašyti po ta rezoliucija apskričio vardu.

Davė įnešimą, kad ta rezoliucija butų atšaukta, tai pirmininkas, J. A. Poška atsisakė leisti per balsus, nes turėjo daug savo sėbrų-vyčių ir Tautos Fondo agentų. Stočių valdyba turėjo nusileisti, nes matė, kad iš klerikalų daug daugiau, taip ir eita prie tolimesnių dalykų. Besvarstant dalykus, pasigirdo balsai, kad pirmininkas, J. A. Poška neturi pirkęs L. L. P. bono, delto jis ir yra priešas Lietuvos ir visų veikėjų. Taip Stasys Valančius ir pareikalavo, kad pirmininkas pasiaiškintų. Ir Stasys Grišius, girdėjęs, kad apskričio pirmininkas neturi pirkęs Lietuvos bono. Taip ir Dr. Graičiunas paaiškino. Tai ir nulaužė ragus pirmininkui, ir ant to sutiko, kad nepirkęs L. L. P. bono, o tik darbavęsis per praeitus 5 metus kokiame skyriuje Tautos Fondo raštininku ir labai organizavęs vyčių kuopą. Klerikalai nuleido rankas ir sutiko atšaukti. Pirmininku liko paskirtas J. A. Mickeliunas.

Tai matome, kaip vyčiai ir Tautos Fondo žmonės parkilnųs Tėvynės ir lietuvių tautos laisvei! Tik su liežuviu šmeižti kitų gerus darbus.

Gerbiamieji! tai tas jau ne pirmas sykis, klerikalai visada taip daro, o labiausia Chicagoje. Svarbu zinoti visuomenei, kas do veikėjai klerikalai ir anų saldųs žodžiai, o jie veikia išvieno su Pilsudskiu ir šoka drauge mazurką varšavską.

L. Z. Ruta.

RACINE, WIS.

Lietuvos Laisvės Paskolos Reikale.

Vietinė Paskolos stoties valdyba ir jos darbuotojai laikė susirinkimą rugpiučio 16 d.. Susirinkime apsvartė galimybę pradėti bonų pardavimo darbą. Nutarta duoti atsišaukimus į draugijas ir kuopas ir šiaip įžymesnius veikėjus, kad nariai stotų į bonų išpardavimo darbą. Nutarta bonų pirkimo agitaciją kelti draugijų susirinkimuose, išvažiavimuose, vakaruose ir šiaip prie kiekvienos progos. Nutarta rengti prakalbas kuotankiausiai, šaukti viešą susirinkimą ir t. t. Nutarta stoties susirinkimų svarbieji nutarimai garsinti spaudoje. Nutarta bonų išpirkimo agitaciją išplatinti tam tikslui pagamintais apgarsinimais ir per spaudą.

Taigi, broliai ir sesės lietuviai raciniečiai, Lietuvos valstybės darbas jau pradėtas. Tasai darbas nebutų sunkus, nes Racine'o lietuvių kolionijai yra paskirta kvota tik $4,000.00, tokią sumą sukelti iš raciniečių lietuvių, rodos, nebutų sunku, jei kiekvienas doras lietuvys šventai atliktų pilietišką pareigą — paskolintų Lietuvai, nupirkdamas nors vieną Paskolos boną.

Kai-kurie atsisako, kad bedarbė. Bet daug yra, kurie ir praeitus metus nepirko. Mes, stoties darbuotojai, ir-gi suprantame, kad bedarbė, lygiai pramatome pas kai-kuriuos ir kitoniškų kliučių. Vieniems stoka tautiško susipratimo, nes gyvena kaip akmuo į marę įmestas, kur nemato saulės šviesos. Kiti prisiklausę bolševikėlių ir kitų prieštautiškų gaivalų pliovonių prieš Lietuvos valdžią, prieš Paskolos bonus: girdi, bonai be vertės, Lietuvos valdžia nelegališka, buržujų valdžia, Lietuvai laisvės nepripažino didžiulės valstijos, ir t. t. Ant tokių niekuo nepamatuotų priekaištų atsakome: kas apgynė Lietuvą nuo užpuolikų Bermonto ir galvažudžių bolševikų? Kas kovoja su pastaraisiais priešais lenkais, jei ne Lietuvos liaudis su savo išrinkta valdžia pryšakyje? O kad dar kai-kurios Lietuvos dalys yra priešų rankose, tai pirk Paskolos Boną, beabejonės bus atimtos, nes kurie del čion paminėtų priekaištų atsisakė nuo teikimo Lietuvai pagelbos, daug jų sugrįžę į Tėvynę su juodomis sąžinėmis mindžioja Lietuvos žemelę krauju ir ašaroms Lietuvos sunų aplietą ir naudojasi Laisva Lietuva. Kurie sako, kad P. bonai be vertės žino, kad šiandie už bonus yra išmokama 5-tas nuošimtis. Tie, kurie sakote, kad Lietuvai laisvės dar nepripažino kitos valstijos, pirma pasistengkite, broliai, patys pripažinti Lietuvai laisvę. Lietuva iškovojo laisvę kiekvienam ištikimam savo piliečiui, o kas neperka Paskolos bono, tas nevelija Lietuvai buti laisvai, nei pats jos yra vertas. O draugijoms ir organizacijoms, kurios eina prieš Lietuvos laisvę, stodamos į Lietuvos priešų eiles, mes atvirai sakome, kad ne savo darbą jos dirba. Tokioms draugijoms ir organizacijoms butų padoriau keliauti į sovietų Rusiją ir tenai gelbėti tukstančius žmonelių, žųstančių nuo bado ir epidemijos.

Todel, broliai ir sesers raciniečiai, nesiduokite susiklaidinti visokiems musų tautos priešams, netikėkite jų paskaloms, neikite į jų prakalbas, bet kaip ištikimi Lietuvos sunai stokite į pagelbą Lietuvai, pirkdami Paskolos bonus, už ką Lietuva yra ir bus per amžius mums dėkinga, kad mes, gyvendami toli nuo jos, išgirdome jos pagelbos reikalaujančio balso ir tikri jos sunųs atlikome pilietiškas priedermes.

Lietuvos Laisvės Paskolos Stoties Valdyba ir Darbuotojai.

Ciepcikas:

ATSIMINIMAI IŠ GYVENIMO RUSIJOJE

(Tąsa iš 32 num.).

Einu vakare, rugsėjo 9 d. per miestą nuliudęs ir galvą žemyn nuleidęs ir dirstelėjau į langą, kuriame visuomet radio kabinamas. Ir ką radau? Voina meždu Litvoi i Latvjei." Poliaki napali na Latviju"... Ir viskas paaiškėjo... Nors lietuviai ir nekariauja su latviais, manau sau, bet didelių nesusipratimų esama: todel ir musų ešelonas suturėtas — Latviai nenori leisti lietuvių tremtinių per savo teritoriją. Kas del antro radio pranešimo, tai irgi supratau, kad čia ir vėl radio gudrybė: lenkai užpuolė ne Latvius, bet Lietuvą... Taip ir buvo...

Ir vėl mušam telegramą p. Vanagui: kame sulaikymo priežastis? Tik po savaitės gaunam atsakymą: "Latviai trukdo tranzitą per savo teritoriją; jieškoma naujo kelio per Minską-Molodečną. Greit paaiškės." Dar po dviejų dienų gaunam antrą depešą, kurioje p. Vanagas skelbia, kad esąs gautas sutikimas iš Vakarų fronto Armijos štabo gabenti mus per Minską. Dar porai dienų praslinkus gavo įsakymą leisti mus nauju keliu ir Gubevakas ir stoties viršininkas. Paskui dar dviem dienom užturėjo "Črezvičaika," patikrindama dokumentus ir mantą. Patikrinimas ėjo sparčiai, tik del formalumo. Tokiu budu apleisti nelabąjį Tambovą teko tik rugsėjo 24 d.

Ištisas 2 savaites visas ešelonas išgyveno vagonuose prie stoties. Gubevakas tik 2 ar 3 kart per tą visą laiką suteikė tremtiniams po ½ svaro duonos ir 3 zol. druskos ir tik kartą po 6 zol. cukraus. Taip dalykams esant, visi pagamintieji kelionei produktai per tas 2 savaites ištuštėjo, o kas pasiruošė daugiau, — supelėjo, mėsa supuvo. Tos 2 savaitės pasirodė amžiumi. Baimė ėmė, kad neįsakytų visiškai kraustytis iš vagonų ir gabentis atgal vėl į miestą. Neramumas ėmė ir del garsaus Tambove socialisto revoliucionieriaus Antonovo veikimo, kuris tuo metu su savo družina buvo kuone visą Tambovo apskritį paėmęs ir grąsino Tambovą paimsiąs.

Musų vagone susidarė graži kompanija, daugiausia iš lietuvių. Kai traukinys iš vietos truktelėjo, visų veidai nušvito, širdys pradėjo linksmai plakti ir, rodos, niekieno neraginami vienu balsu užtraukėm: "Lietuva, Tėvyne musų."...

Musų ešelone išviso buvo apie 1150 žmonių (1050 iš Tambovo ir 100 iš Kirsonovo). Daugiausia — kauniečiai, paskui daug vilniečių (ypač iš Vilniaus) ir mažiausia — suvalkiečių. Pagal tautybę, daugiausia žydų (apie 500), paskui gudų (jų tarpe ir "lenkų"), rusų — apie 400 ir tik apie 200 tikrų lietuvių. Toks mažas lietuvių skaičius paaiškinamas tuo, kad dar 1918 metais Tambovo lietuviai buvo išvažiavę Lietuvon.

Nors lietuvių šitam ešelone buta mažai, vis delto jie visą kelionę "toną" užduodavo. Ešelono komendantu Gubevako buvo paskirtas vienas iš tremtinių —gudas Daškevičius iš Vilniaus, labai silpno budo žmogus. Kelionei Gubevakas išdavė kiekvienam tremtiniui produktų tik dviem dienom, butent: po 1 svarą duonos, 12 zol. cukraus ir 6 zol. druskos ir daugiau nieko. Tokia pat norma buvo išduota dar Suchiničuose (pusiaukelyj tarp Kazlovo ir Smolensko), pačiam Smolenske ir Borisove. Ligi Borisovo kelionė buvo gana laiminga. Traukinys ėjo sparčiai. Smolenske sustojo ilgesniam laikui: čia traukinys turėjo buti nuvestas į kitą kelią, į Aleksandrovo kelią.

Į Smolenską atvykome rytą rugsėjo 26 d., apleidome tik 27 d. vakare. 28 d. rytą buvome jau Borisove. Kelionėje ligi Borisovo nieko ypatingo neatsitiko, jeigu neskaityt kelių įvykių su atsilikusiais nuo ešelono. Borisove mes užtrukom visą parą. Čia mus prisivijo sanitarinių vagonų traukinys su Lietuvos pabėgėliais iš Charkovo. Ešelonas ėjęs iš Charkovo per Maskvą. Nežiurint į tai, kad mes į Borisovą ankščiau buvome atvykę, iš Borisovo pirmiau paleido ešeloną iš Charkovo. "Turbut kam reikia "patepė," tai pirma leido," manau sau. Vienok mes "patept" nedrįsom. Užtat turėjom progos susipažinti su Borisovu, netaip senai lenkų apleistu.

Dar privažiuojant prie Borisovo metas į akį daugybė apkasų ir užtvarų, liudytojų nesenai butų smarkių kautynių. Miestelis perpus išdegęs, gyventojai aimanuoja. Sudeginę legioninkai, kuriuos čia daugiau keikia, kaip bolševikus. Legioninkai tiek nuvarginę žmones, kad jie beveik džiaugias atėjus bolševikams. Keikė legioninkus viena lenkė vagimis ir plėšikais vadindama. Ir visi taip atsiliepė apie lenkus. Čia beesant pasklydo gandų, buk Minskas evakuojamas ir lenkai užėmę Baranavičius. Del to, nutarėm, musų traukinio nepraleidžia į Minską. Vis delto iš Borisovo vargais negalais išsibrukėm. Bet jau pirmoje stotyje vėl mus suturėjo bemaž ištisą parą. Pastebėjom, kad traukiniai per kokia 15 minučių bego nuo Minsko. Vagonai buvo prikrauti įvairių daiktų: naminių baldų ir mašinų ir net patrankų. Iš kareivių sužinom, kad baigia Baranavičius evakuoti ir pradėta jau evakuoti Minskas. Minske buvęs pats Trockis ir įsakęs ligi 4 d. spalių mėn. pabaigti Minsko evakuavimą. Sužinojom, kad buk ir Molodečno esanti lenkų rankose. Kas gi bus su mumis? Ir vėl ima didžiausias neramumas. Kada-gi galas musų kančių? Už ką mus taip persekioja likimas? Del ko mus čia laiko šitoje mažutėje stotytėje? Kas bus, jeigu mus čia išmes iš vagonų? O laukti galima visko, nes vagonai reikalingi turto ševakuavimui. Tolesnė stotis musų traukinio negalinti priimti, nes esanti prigrusta ešelonų, o dar kaikur traukinys nugriuvo, taiso kelią. Žinios viena už kitą vis nemalonesnės. Visi užimti viena mintimi: kad tik kaip nors prasigrudus į Minską, o iš ten— kaip Dievos duos. Prašom stoties viršininko užklausti Minsko, gal mus leis. Sutiko. Užklausė. Po kiek laiko gauna atsakymą: leidžia... Ir taip vos ne vos, tik per dvi dieni, iš Borisovo prasiveržėm į Minską, į kurį atvykome anksti rytą rugsėjo 30 d. Čia tai jau ir pasibaigė musų organizuota kelionė ištisu ešelonu: čia laukė toks smugis, apie kurį nei svajoti nesvajojome, nei manyti nemanėme. Bet apie tai plačiau kitame straipsnyje.

(Bus daugiau).

Bonas ir bomba panašiai skamba. Bet ir reiškia jie tą pat — žinote kam? — Gi lenkams.

Laiškas Iš Paryžiaus.

Reikia pažymėti, kad Paryžiuje buvo visą vasarą karščiai ir sausuma. Sunku budavo klausyti aimanavimai žmonių: kad šilta, kad šilta... Šiluma kaipkuriose dienose perviršindavo 36 laipsnius ir sausuma prasitęsė net keletą gerų sąvaičių. Dar liepos 15 d. buvo užėjus nuo vakarų padangės viesula, kuri vieną seną topolį iš šaknų išrovė ant Sėnos (Seine) kranto pas Orleans stotį, tai maždaug viskas su keleta gerų lietaus lašų. Bet viesula pasirodė labai baisi iš matymo, sukėlė didžiausius dulkių debesius ir aptemdė orą, kad už keletos žingsnių net nieko nebuvo galima matyti, pakolaik viskas aprimo ir lietus užlynojo.

Dabar jau rugpiutyje lyja, ir net kas dien nemenkai sušlapina. Del to viskas ramiau pasidarė, ir žmonės jau kitokiais aimanavimais apsisveikina, ir pasidalina draugijiniais pasikalbėjimais.

Kita labai svarbi permaina Paryžiuje, tai bus tas, kad visos gatviakarių kompanijos susivienyjo į vieną, ir tuos visus gatviakarius, autokarius, laivelius (ant Sėnos), pavadino tokiu užvardžiu, ką trumpai ir prastai išvertus į lietuvių tarmę, butų "Komunistiški Pasivažinėjimai." Tų visų vežimų vienokia spalva ant visų — žalia, ir stogas su tarplangiais — balti. Del to čia vežimų pasivažinėti niekam nestokuoja. Net linksminas. Kiti tyčia laukuose toli už Paryžiaus sienų gyvena, ir tais vežimais arba gelžkeliu atvažiuoja dirbti 8-10 valandų, o 2-4 valandas ant važinėjimų išleidžia.

Daugiau ginčų, tai bus tie patys, kuriuos žino visas pasaulis: Irlandija, Silezijos apskritys, Melile - Marokiečių maištas prieš Išpanų viešpatavimą, Turkų-Grekų karė, Vilniaus klausimas, tai dasdieniniai paskanbinimai skaitlinguose dienraščiuose. Ir tų įvairių klausimų kaskart daugiau susiranda.

13-VIII-1921. AMURAS.

Kaip tapti S.V. Piliečiais.

Su darbo Departamento Pilietystės Direktoriaus, p. Raymond, F. Crist, Įžanga. Washington, D. C.

Atsargiai peržiurėjau sekantį aprašymą — "Kaip tapti Suvienytų Valstijų Piliečiu" — kurį pagamino Svetimų Kalbų Informacijos Biuras (Foreign Language Information Service), su tikslu duoti geresnį supratimą įvairių svetimų kalbų, tautų žmonėms, kurie apleido savo namus ir prisidėjo prie musų gyvenimo čion, Amerikoje, apie tą pačią Ameriką ir josios valdžią ir ypatingai, kaip tapti jos piliečiu.

Manau, jog šis aprašymas bus didžiai naudingas, ir galiu sakyti, jog bus pirmas valdiškas arba pusiau - valdiškas aprašymas apie pilietybės klausimą. Po penkioliką metų patyrimo — kuomet man prisiėjo susieiti su ir geriaus pažinti tuos, kurie prašalinti nuo musų tuomi, jog nešneka musų kalbą — galiu sakyti, jog yra daugiaus norinčių apsipažinti su amerikoniškais idealais tarp tų, kurie nesupranta kaip sekti kelią, negu tarp tų, kuriems lengva imti pilietystės žingsnius ir kurie taip padarę.

Jausdamas didžiausią simpatiją del tų žmonių ir del kiekvieno iš tarp jų, suprasdamas naudą, kurią tautai atneša, jeigu tik tinkama pagelba jiems duotą su noru ir užganėdinimu imu šią progą pagirti Svetimų Kalbų Informacijos Biuro (Foreign Language Information Service) atliktą darbą, pagaminant šią knygelę.

Išleidimas šios knygelės, į daugelį kalbų, duos visiems progą apsipažinti su visais pilietystės gavimo budais.

Kožnoje valstijoje yra daugelis vietų, kur viešose mokyklose randasi specialės kliasos tiems, kurie nekalba, bet nori pramokti musų kalbą. Lai ši knygelė perduooda visiems, kurie skaitys ją, Suvienytų Valstijų valdžios simpatiją ir užkviečiamą lankyti tas kliasas.

Tose kliasose žmogus gali gana gerai išmokti musų kalbą ir gauti gerą supratimą apie Ameriką ir jos valdžią. Šiuomi raginu visus, kurie skaitys sekančią knygelę, ir kurie neapsipažinę su Amerikos valdžia, rasti tokią kliasą ir manau jų priėmimas ir visų noras jiems pagelbėti dikčiai atmokės visą vargą.

Valdžia duoda visiems, norintiems tapti piliečiais, kurie lanko tas kliasas, mokslaknygę dykai. Ir-gi duoda užbaigimo diplomą. Valdžia nori nuoširdžiai pagelbsti visus, kurie patys nori išsimokyti angliškai.

Kur nesiranda tokia mokykla arba kliasa, aš noriai parodysiu mano interesą netik tiems milijonams, kurie nežino musų liežuvio, bet ir ypatoms, jeigu tik mano atyda bus pakreipta į juos. Kaipo Suvienytų Valstijų valdžios urėdninkas ir kaipo privatis žmogus, giliai interesuotas jų gerovei.

Tikiuos išleidimas ir išdalinimas šios knygelės atneš daug naudos nekalbančiam angliškai, ir tiems, kurie atkeliavę pas mus čion iš tolimų kraštų.

Raymond C. Crist.

"KAIP TAPTI SUVIENYTŲ VALSTIJŲ PILIEČU",

Kas Gali buti Naturalizuotas, Arba Apteiktas Valstiečio Tiesomis?

Balti žmonės ir Afrikos žmonės, ir "ateiviai, kurie liuosi baltųs žmonės, ir ateiviai, gimę Afrikoje, ir ypatos, kurios paeina iš Afrikos gali buti naturalizuoti arba apteikti valstiečio tiesomis."

Pilietystės Procesa.

Pilietystė turi tris dalis, visos trys išaiškintos sekančiame aprašyme:

1. Išėmimas "Pirmų Popierų", arba **"Declaration of Intention".**

2. Išėmimas "Antrų Popierų," arba prašymas del naturalizacijos **(Petition for Naturalization).**

3. Paskutinis išklausymas ir gavimas pilietystės certifikato.

1. Pirmos Popieros Arba Declaration of Intention.

Ateivis gali gauti "pirmas popieras" kaip tik greit jis teisingai gali sakyti, jog turi nuolatinę gyvenimo vietą šioje šalyje, ir jau sulaukęs aštuonioliktų metų.

Ateivis turi nueiti į bile United States District Court arba State Court of Record (žinoma, arčiausioje vietoje, kur ateivis apsigyvenęs), ir raštininkui (clerk) pasakyti, jog nori išsiimti "pirmas popieras" arba paduoti "Declaration of Intention." Neikit trisdešimts dienų prieš rinkimų.

Raštininkas jam paduos "form 2213," arba deklaraciją, del išpildymo. Ateivis, kuris išpildo tą deklaraciją neturi butinai mokėti skaityti arba rašyti angliškai. Jeigu gali pasirašyti savo vardą turi pats pasirašyti, bet jeigu negali, padėjimas ženklelio "X" užtenka. Nereikia liudytojų. Ta deklaracija tik apreiškimas, jog tas, kuris išpildo ją nuolatai gyvens šioje šalyje ir į septynis metus atsižadės ištikimybę savo gimimo kraštui ir prisiegs lojališkumą Amerikos Suvienytoms Valstijoms. Tas nepadaro jį Amerikos piliečiu ir neatima nuo jo savo šalies pilietystės teises.

Raštininkas (clerk) paduoda aplikantui neišpildytą formą 2233, ir aplikantas arba bile ypata turi išpildyti tą blanką arba deklaraciją, tik ne pats raštininkas (clerk). Turi atsargiai buti išpildyta, nes teismas reikalauja, jog apreiškimas intencijos (Declaration of Intention) negali turėti nei vieną klaidą arba neteisingą pareiškimą, nes neturės vertės ir negali vėliau buti pertaisyta. Tas reiškia faktus ir ne tekniškas klaidas.

Aplikantas turi pasirašyti savo vardą kaip paprastai rašės savo šalyje, ir jeigu vartojo kitą vardą, arba sulengvino, arba sutrumpino vardą, turi ant tos deklaracijos visą tą pareikšti.

Kuomet aplikantas sugrąžina išpildytą blanką arba deklaraciją raštininkui arba "clerk of tne court," raštininkas duoda aplikantui "pirmas popieras." Reikės užmokėti vieną dolerį.

(Bus Daugiau).

MĖNESINĖ AUKŲ APYSKAITA.

1921m ., Liepos mėnuo.

Lietuvos Atstovybės Amerikoje Pranešimas.

1. Valstybės reikalams.

1) Bendriems valstybės reikalams:

Racine, Wis., S. Dailidėno auka	$50.00
Aniceto Bubelio	30.30
Cleveland, Ohio, Pet. Luckaus auka	5.00
Scenectady, N. Y., J. P. Eydimto	5.00
Northampton, Mass., surinko J. Kubilius	25.00
Manchester, N. M., po 1.00 nuo: P. Vižiaviče, A. Šemežis, K. Trakinis	3.00
Tautos Fondas, per C. J. Krušinską, L.Ž.B. akc.	150.00
Vokišk. mark.	5,000 auks.
Nuošimčių	0.46
Likusių kasoje iš birželio	287.91
IŠLAIDOS:	
Išmainymas čekių	0.25
Pasiųsta Lietuvos Iždui: L. Ž. Banko akcijomis	150.00
Vokišk. markėmis	5,000

2) Vilniaus atvadavimui.

Pittsburgh, Pa., Liet. Pil. Sąj. 26 skyr	186.25
Worcester, Mass., J. Naujokaitis	5.00

3) Kariuomenei.

Utica, N. Y., Liet. Draugijų ivažiavime	100.00
Pasiųsta Lietuvon	100.00

4) Kariuomenės sanitarijai.

Utica, N. Y. (už Maj. Žad. knyg. per Bernotą	11.00
Pasiųsta Lietuvon	11.00
Bridgeport, Conn., per J. Dulbį	4.23

5) Našlaičiams ir pavargėliams.

Paterson, N. J. L. L. P. Stotis	55.00
Pasiųsta Lietuvon	55.00

II. Lietuvos Raudonajam Kryžiui:

Pittsburgh, Pa., Lietuvių R. K. Dr-ja	$500.00
Pasiųsta Lietuvon	$500.00
arba 37,860 auks.	

III. Lietuvos Gynimo Kom.

Chicago, Ill., nuo "Naujienų" skaitytojų	58.50
So. Chicago, Ill., S.L.A. 74 kp.	67.00
Kansas City, Kansas, P. Mavašinsko auka	10.00
Cambridge, Mass., K. Kučinsko auka	5.00
Wanamie, Pa., A. Frank aukojo L. L. P. Boną	50.00
Laimėjimais surinkta	101.00
Likusių kasoje ir birželio mėn.	295.46
Pasiųsta Lietuvon	420.96

IV. Lietuvos Šaulių Sąjungai.

Millinocket, Me., Jul. Buda	2.00
Chicago, Ill., auka "Naujienų" skaitytojų	45.00
Barnstable, Mass., Juozas Breiva	10.00
Rochester, N. Y., per A. Žiemį	115.00
Už "Trimitą", Providence, R. I., per Bankauską	1.75
Chicago, Ill., per Lenkauską	1.40
Likusių kasoje iš birželio mėn.	323.11
Pasiųsta Lietuvon	495.11
BENDRAI ĮPLAUKŲ:	
Už liepos mėn	$1,396.89
Liet. žem. Bank. akc.	150.00
Vokišk. markėmis	5,000
Pernešta iš birželio mėn.	906.48
IŠLAIDŲ:	
Lietuvon pasiųsta	$1,582.07
Ir L. ž. Banko akc.	150.00
Vokišk. markėmis	5,000
Čekių išrinkimas	0.25
Lieka kasoje rugpiučio 1 d.:	
Bendriems valstybės reikalams	406.42
Kariuomenės sanitarijai	4.23
Įvairiems reikalams	191.25
Liet. Gyn. Komitetui	116.00
Liet. Šaulių Sąjung.	3.15
Bendrai	721.05
Pasiųsta Lietuvon	721.05

Lietuvos Atstovybė Amerikoj.
8-17-1921.

TIESI KELIONE LIETUVON

Nekliudant Lenkų Koridoriaus.

Laivakortės į Piliavą pas Karialiaučių $135.00
Į Klaipėdą per Hamburgą $107.20, o į Liepoju $145.00

Keturi laivai išplaukia kas savaitė. War tax $5.00. Bagažai eina sykiu dovanai. Pasai $10.00. Pinigai siunčiami per bankas ir telegramu žemiausių kursu.

Keleiviai pasitinkami ant dypų, aprupinami jų bagažai ir apmokėjimas "Income Tax", gera nakvynė ir palydėjimas ant laivų. Rašydami pridėkite 2 centų stampą.

P. MIKOLAINIO AGENTURA,
53 Hudson Avenue, Brooklyn, New York.

VISUOMENEI SVARBU!

Visi reikalaukite "VANAGO" No. 12, kuriame rasite iš korto dokumentus, aiškiai parodančius, kur J. S. Vasiliauskas padėjo Susivienyjimo L. R. K. A. 40,000 dolerių.

O kituose "VANAGO" N. N. rasite dar **žingeidesnių dalykų!—**

"VANAGO" kaina 2 dol. metams, 1 dol. pusei metų ir 15c. N. Reikia užsimokėti iškalno. Gausi "VANAGĄ" po du kartu į mėnesį. Rašyk:

"VANAGAS,"

R. F. D. 24, Box 109, So. Akron, Ohio.

Farmos! Farmos!

Pirkite farmas didžiausioje lietuvių ukininkų kolionijoje Amerike, kur jau yra apsipirkę 463 lietuviai farmas. Čia apsigyvenę jausitės kaip senam krajuje, nes jau 5 kaimai yra lietuviais apgyventa.

Čia yra labai geros žemės, todel čia toks didelis skaičius lietuvių ir apsigyveno. Interesuojanti farmų pirkimų atsišaukite per laišką. (34).

J. A. ŽEMAITIS,
R. 1, Fountain, Mich.

Pranešimas

Pranešame, kad Darbo žmonių Knygyno katalogai 1920 metų jau išsibaigė, gi 1921 dar negatavi, todel kurie negavote teiksitės atleisti. Dabar Darbo žmonių knygyno SANDĖLIS išaugo į taip didelį, kad ta vieta, kurioje dabar yra pasidarė per ankšta, prisieina ieškoti didesnės vietos, kurioje butų galima netik, kad visas Europoje ir Amerikoje išleistas lietuviškas knygas sutalpinti, o ir svetimtautiškų kad nemažai tilptų, tad del tos priežasties reikalinga taipat didelio katalogo, kokio dar lietuviški knygynai niekuomet neturėjo. Parupinimui to, reikia daug pinigų. Taipgi del stokos pinigų ir dėlei dar nežinomos vietos gali buti, kad ims laiko apie keli mėnesiai, kol viskas bus gatava ir todel, brangus Darbo žmonių Knygyno rėmėjai, turėdami progos pasinaudokite per draugus, kurie gali ypatiškai atvažiuoti, arba patys atvažiuokite, mes užtikriname, kad čia gausite knygų, kokių kituose knygynuose negaunate, jau dabar turime galybę tik-ką iš spaudos ir jau atgabenta iš Lietuvos knygų, taipgi laikraščiai: "Lietuvos Ukininkas" 10c., "Socialdemokratas" 5c., "Sietynas" 30c., "Aušrinė" 30c., "Trimitas" 20c. "Mokykla ir Gyvenimas 50c. Siųskite užsakymus ir kartu pinigus šiuomi adresu:

J. B. AGLINSKAS,
3238 S. Halsted St., Chicago, Ill.
SANDARIEČIAI PLATINKITE "SANDAROJE."
SAVO ORGANĄ

BIZNIERIAMS GERIAUSIOS PASEKMĖS GARSINANTIES "SANDAROJE".

F. KLEIN L. HOFFMAN
Lietuviška Krautuvė
BUFFALO FURNITURE STORE
Furniture Repaired and Postering
579 Grand Ave., Tel. Lib. 8515
Home address: 23 Chadem St.
NEW HAVEN, CONN.

Lietuviška Aptieka

Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem St., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Europiškų ir visokių lietuviškų šaknų.

Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsenėjusio reumatizmo, nuo nusilpnėjimo strėnų, kraujo valimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptingų ligų ir geriausius patarimus suteikiame, nuo patrukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirksite pas mus, sučėdysite pinigus ir sveikatą. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogeriausiai. Pašaukiame geriausius daktarus per telefoną visai uždyką.

H. CABITT,
100 SALEM STREET, BOSTON, MASS.

"LIETUVOS UKININKAS"

Šią sąvaitę "Sandaros" Adminstracija gavo pluoštą laikraščių iš Kauno, kaip va:

"LIETUVOS UKININKO" vėliausius numerius.

Šiuose numeriuose randasi labai daug svarbių žinių, kaip apie Steigiamąjį Seimą, taip ir apie visą Lietuvos padėtį. Patartina kiekvienam sandariečiui įsigyti šiuos numerius. Parsiduoda po 10c. vienas, kas padengia pašto lėšas. Taigi patartina sandariečiams užsirašyti "Lietuvos Ukininką", metams tik $2.00, pinigus galite siųsti sekančių antrašu:

"SANDARA,"
327 E Street, So. Boston, Mass.

Laiškai Lietuvon

Kam rašyti laiškus Lietuvon ant prasto popiero, kadangi "Sandaros" Administracijoje galima gauti puikių laiškams popierų su gražiomis kvietkomis ir puikiausiomis eilėmis, kurias dabar atspausdinome. Kaip va:

LINKIU JUMI LAISVOS LIETUVOS; Į TĖ TYNĘ; MUSŲ VILNIUS; PASVEIKINIMAS (Lietuva Tėvynė Musų); ATMINIMAS LIETUVOS; SKUBĖKI LAIŠKELĮ; PAS GIMINES; PAS TĖVUS; PAS BROLĮ.

Visi laiškai su naujausiomis eilėmis parsiduoda po 5c., 12 už 50c. Daug imant duodame nuošimtį.

"SANDARA,"
327 E Street, So. Boston, Mass.

Tel. S. B. 2488
DR. J.C. LANDŽIUS - SEYMOUR
LIETUVIS
Gydytojas ir Chirurgas
506 Broadway, S. Boston, Mass

Tel. So. Boston 270.
DR. JOHN MacDONNELL, M. D.
Galima susikalbėti ir lietuviškai
Ofiso valandos:
Rytais iki 9 val.
Po pietų 1 iki 3
Vakarais 6 iki 9.
536 Broadway, So. Boston.

Dr. Tessmer
DENTISTAS
306 Main St., Worcester, Mass. viršui "Iver Johnson" kautuvės
Patyręs dentistas, prieinamos kainos. Atdara subatoms po pietų. Nedėliomis pagal sutartį. Telephonas Park 3310.

Išegzaminuojam akis ir pritaikom akinius.
H.S. Stone O.D.
Akiu Specijalistas.
399a Broadway,
Tarpe E ir F gatviu. South Boston.

Dr. Paul J. Jakmauh
(Jakimavičius)
Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 8 val. vakare.
509 Broadway, Kampas G St., So. Boston, Mass.
Telephone South Boston 502

Dickinson 3995 M.
Dr. Ignotas Stankus
1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.
Lietuvis Daktaras ir Chirurgas.
Valandos: Nuo 9 iki 11 A. M.
" 1 " 3 P. M.
" 7 " 8 P. M.
Nedeliomis " 10 " 3 P. M.

500 LIETUVIŲ IŠKELIAUJA Į LIETUVĄ

Kaip tik proga turėt pasekminga ir linksma kelionę laivų "KROONLAND" su musų surengtų buriu 500 Lietuvių.

Jus atjaučiat kiek turi nesmagumų nukęst keliaujant per New York. Jus visi gerai žinot jog mes esame surengę, kad iš kur Jus nebutumėt Jums iš Bostono išplaukimas laivo bus parankiausiu ir KELIONE TURESITE PASEKMINGA.

Laivas "Kroonland" išplauks 18 Rugsejo 1921, 5 v. po pietu nuo Commonwealth Pier iš So. Boston, Mass.

ir be persedimo kelione iki ANTWERPO.

Musų Berlino skyriaus atstovas patiks ANTWERPE, pades sužiureti bagažus, parupys reikalingą nakvinę ir vizus iki KAUNO.

Visi kurie norite važiuoti užsiregistruokite rašydami į:

BALTIC STATES FINANCE CORPORATION,

357 BROADWAY, SOUTH BOSTON, MASS.

Vietos žinios.

SANDARIEČIŲ IŠVAŽIAVIMAS.

Rugpiučio 28 d. Cambridge, Newton ir Norwood sandariečiai surengė linksmą išvažiavimą, kuris buvo Stašio ukėje, Millis, Mass. Diena pasitaikė graži, tai ir viskas gerai pavyko. Publikos susirinko skaitlingai ir visi linksmai laiką praleido. So. Bostono gabijiečių burys susigrupavęs sudainavo keletą dainelių, priegtam buvo žaislų ir šiaip visokių pasilinksminimų. Taipgi reikia pastebėti, kad šio išvažiavimo gaspadorium buvo S. Jeneliunas, kuris viską vedė geriausioje tvarkoje ir niekur nepasidarė jokių nesmagumų. Taip visi linksmai praleido gražią vasaros dieną ir saulutei slenkant už kalno, visi linksmai išsisikirstė kas sau namo. P.

UŽSIMUŠĖ LIETUVYS.

Antanas Jodeika mirė nedėlios rytą miesto ligonbutyje. Jis važiavo motorcikliu Albany gatve ir susikulė su automobiliu. Baisiai susižeidęs bepagyveno porą valandų. Automobiliuje buvo Morris Wolf iš Dorchehster su žmona. Abu sužeisti guli ligoninėje. Jodeika buvo jaunas, 21 metų vaikinas, ėjo mokslus. Jo tėvai gyvena 328 E St., So. Boston'e.

VAIKAI RADO KUDIKĮ RANKINIAM KREPŠYJE.

LYNN, MASS. Rugpiučio 23. Trijų sąvaičių kudikis buvo vaikų rastas Narrow Gage laukiamajam kambaryje, Lynne. Du vaikai pranešė policijai ir kudikis buvo nugabentas į Lynn'o ligonbutį.

Pagal vaikų pranešimą, krepšys su kudikių buvo įneštas puikiai pasirėdžiusios jaunos moteries ir su ja buvęs vyras. Jiedu palikę krepšį su kudikiu ir nuvažiavę trukiu Boston'o link.

Bostono Siuvėjai kas diena eina vis artyn prie pabaigos kovos didžiojo streiko. Pereitą sąvaitę prie benefito buvo jau tik keletas desėtkų žmonių, ir neužilgo nebeliks nė vieno. Ir dabar turime drąsiai pasakyti, kad musų streikas laimėtas. Mes šiandie drutesni, negu pereitais metais delto, kad mes sulaužėm savo priešo frontą. Šiandie mes esam pergalėtojai tų, kurie rengėsi per ilgus metus ant musų užpulti. Jie likos sumušti ant visados. Musų broliams unijistams daugiau drąsos ir energijos laukti iki paskutinės šapos pabaigos. Neužilgo ir visi susitaikįs. Eina derybos su likusiais fakbrikantais paslapta, ir gal kurią dieną visi susitaikys sykiu.

Spaudos Komisija:
A. Juodgudis,
J. M. Peldžius.

PRANEŠIMAS.

Spausdinamos **Penkių Metų "Kanklės"** ir greitu laiku jau bus išsiuntinėtos prenumeratoriams. Kurie užsiprenumeravote dabar ir dar kurie užsiprenumeruos minėtas "Kankles" prieš spalių 1 d., tie visi jas gaus už 3 dol. ir dar su apdarais. Vėliau "Kanklių" kaina bus du kart aukštesnė. **Mikas Petrauskas.**

P. S. Maloniai prašau kitų laikraščių apie leidžiamas "Kankles" paminėti. **M. P.**

SVARBUS SUSIRINKIMAS.

Dramos ir Muzikos Dr-jos "Gabijos" susirinkimas bus ketverge, rugsėjo 1 dieną, Lietuvių Salėje.

Gerbiami gabijiečiai ir gabijietės, vasaros sezonas jau baigiasi ir žiemos veikimas artinasi. Darbas, kurį turime užsibriežę, laikas pradėti. Svarbiausia, tai reikia rengtis prie naujo veikalo — "Sugrįžo," kuris bus statomas laike A. L. T. Sandaros Seimo, lapkričio 27 dieną, š. m. Beto, dar yra ir daug kitų svarbių reikalų aptarti. Todel kiekvienas narys ir narė malonėkite atsilankyti.

Geistina butų, kad jaunimas, kuris dar nepriklauso prie D. ir M. Dr-jos "Gabijos" ateitų ir prisirašytų, nes tuojaus pradėsime mokintis naujausią gerb. komp. M. Petrausko Operą "Vaikas ar Mergaitė?" Taigi, brangus jaunime, kurie mylite dainas ir muziką, stokite uoliai dirbančių gabijiečių eilėsną.

D. ir M. D. "Gabijos" rašt.,
Matas Biekša.

SUSIRINKIMAS.

L. J. Ratelio susirinkimas bus Rugsėjo (Sept.) 6 d., 7:30 val. vakare, 327 E St., So. Boston, Mass.

Malonėkite visi nariai atsilankyti, nes bus daug svarbių reikalų aptarimui.

Sekr. J. T. Palaima.

SVEČIAS.

Šią sšvaitę "Sandaros" Red. ir Adm. atlankė Stasys Vaitkus, iš Hartford, Conn.

PRANEŠIMAS.

Tėvynės Mylėtojų Dr-jos 81 kp. susirinkimas bus pėtnyčioje, Rugsėjo (Sept.) 2 d., Sandaros kambaryje, 327 E St., 7:30 val. vakare.

Malonėkite visi nariai susirinkti, nes yra daug svarbių reikalų aptarimui. **Jonas Žilius,** sekr.

Lietuvių Muzikas Konservatorijoje prasidės muzikos mokslas rugsėjo 20 d. ir tęsis iki pabaigai birželio, 1922 m. **Už 10 lekcijų — 15 dol.** Išlankiusiems visą užbrėžtą mokslo semestrą — lekcijos nuleidžiamos pigiau. L. M. Konservatorijos antrašas: **769 Broadway, So. Boston,Mass.**
Direktorius **Mikas Petrauskas.**

Išagzaminuoju Akis Pritaikau Akinius

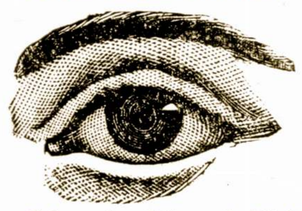

Galvos skaudėjimas ir kitoki negeistini apsireiškimai kuno tankiai paeina nuo nuvargusių akių.

Duok savo akis išegzaminuoti patyrusiam optomtristui. Vienintėlis lietuvis optometras (akių specialistas) Naujoje Anglijoje.

J. L. PAŠAKARNIS O. D.
Ofisas ir Gyvenimas:
377a Broadway, cor. E Street,
SO. BOSTON, MASS.

SVARBUS PRANEŠIMAS VISŲ KOLIONIJŲ LIETUVIAMS.

Nauja Lietuvos valstybė susitvėrė. Pareiga yra visiems lietuviams stoti į bendrą darbą, kad pagerinti Lietuvos industriją, lavintis biznio tik tada galėsime turėti naudą iš laisvos Lietuvos ir sau geresnį gyvenimą.

Štai Cambridge lietuviai jau pradėjo birželio 9, 1921, suorganizavo bendrovę vardu "Cambridge Sales Corporation." Yra sudėję kapitalo $17,000, tuoj nupirko nuo Chas. Urbon krautuvę po No. 877 Cambridge St., E. Cambridge, Mass., susidedant iš vyriškų ir moteriškų drabužių, auksinių ir paauksuotų daiktų, visokių šeimyniškų gyduolių, taipgi ir agenturą del laivakorčių ir pinigų siuntinėjimą. Cambridge Sales Corporation tikslas, daryti generališką biznį, atidarinėti visose kolionijose krautuves, taipgi ir Lietuvoje ir duoti geriausią patarnavimą. Visuomenei tam darbui reikalingi patirusi vedėjai biznio arba norinti išsilavinti. Visais reikalais kreipkitės ypatiškai arba per laiškus:

CAMBRIDGE SALES CORPORATION,
877 Cambridge St.,
E. Cambridge, Mass.

Svarbus Pranešimas.

So. Bostono ir Apielinkės Lietuviams.

Kad lietuvių Masinistų ir Mechanikų Korp. 687 E. 5th St.,S.Boston,Mass. atidarys mašinistų vakarinius kursus, kurie prasidės rugsėjo 6 d., 1921 m. ir tęsis visą žiemą po tris vakarus į sąvaitę: panedėliai, utarninkais ir ketvergais. Tad brangus broliai lietuviai, nors daugelis musų yra susipažinę su mašinistų amatų, bet daug yra, kurie dar mažai apsipažinė. Tad dabar yra geriausia proga tą atsiekti ir išmokti. Nenorime daug ką aiškinti, nes visi žinote, kad dabar siaučia bedarbė, bet mes nors mažus užsakymus gauname, bet tikimės, kad mokinius pilnai užganėdysime prasilavinime šio amato.

Tad kviečiame visus atsilankyti į virš paskirtą laiką, nes daug ko atsieksite lietuvių pramonėje.

Su pagarba, (37).
LIETUVIŲ MAŠINISTŲ IR MECHANIKŲ KORP.
DABARTINIS KOMITETAS.

TEISINGIAUSIA REAL ESTATE AGENTURA.

Norinti pirkti arba parduoti namą, visuomet kreipkitės pas mus, o mes suteiksime greitą ir teisingą patarnavimą.

LITHUANIAN HOME BUILDERS CO., INC.,
And Real Estate
366 W. Broadway, Room 1
So. Boston, Mass. Tel. 1878-J.

NOTARAS

(Rejentas)
JONAS D. SEKYS,
101 Oak St., Lawrence, Mass.

Koki tik legališki popieriai ar dokumentai reikia padaryti ar užtvirtinti, tai čia tas viskas daroma su geriausiu rupestingumu ir už prieinamą kainą, kaip tai: **visoki liudymai, daviernastys, pirkimo bylos, vekseliai, pasai** ir t. t.

DEL VISŲ!

Taisau visokius čeverykus vyrų, moterų ir vaikų. Gali vaikščioti taip kad su naujais. Padarau stiprai ir gerai ir pigiai. Užeikite del persitikrinimo. Visiems patogi užeiga, arti Lietuvių salės.

P. BUTKEVIČIUS,
301 E St., So. Boston, Mass.

PARSIDUODA FORNIČIAI.

Ant trijų ruimų ir kičinio. Forničiai yra nauji, tinkami kiekvienam ir pigiai parsiduoda. Pardavimo priežastis — važiuojame į Lietuvą. (36).
W. W., 80 Old Harbor St., So. Boston, Mass. (2-ros lubos).

VALIO PRIE DARBO!

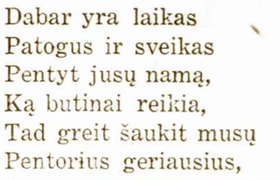

Dabar yra laikas
Patogus ir sveikas
Pentyt jusų namą,
Ką butinai reikia,
Tad greit šaukit musų
Pentorius geriausius,
Kurie seną namą
Padaro naujausiu.
LITHUANIAN HOME BUILDERS CO., INC.,
(Pentorių Dept.).
366 W. Broadway, Room 1
SO. BOSTON, MASS.
Tel. S. B. 1878-J.

REIKALAUJAME.

Reikalingi stičieriai del skurinių kotų pamušalų. Darbas ant visados.

EDWARD GOLDMAN & CO.,
68 Harrison Ave., Boston, Mass.

Gintaras Ir Jo Vertė.

Daugelis lietuvių nėra susipažinę ir nežino, kas tai yra Gintaras. Gintaras yra tam tikra medega, suplauta Baltijos jurių,kuri savo maloniu blizgėjimu ir gražumu daug pralenkia auksą. Gintariniai koroliai ne tai, kad puošia moterų ir merginų veidą, bet sykiu ir apsaugo nuo daugelio ligų, kurios greitai kimba prie viso kuno. Kaip tai: geltligė, šaltis ir kitoki šlakai arba spuogai. Taigi patarčia kiekvienai merginai arba moterei dėvėti gintarinius karolius. Aplaikiau tiesiog iš Lietuvos daugybę Gintarinių Karolių, nemokėdamas jokio muito, galėsiu pardavinėti visai nebrangiai.

P. VALUKONIS, (39)
375 Broadway, S. Boston, Mass.

TEATRAS

"DU KELIU"

TRIJŲ VEIKSMŲ DRAMA

RENGIA L. M. PR. S. 13 KP.

Subatoje, 3-čią dieną Rugsėjo-September, 1921

LIETUVIŲ SALĖJE
KAMP. E IR SILVER GATVIŲ, SO. BOSTON, MASS.
PRASIDĖS 8 VAL. VAKARE.

Šitas veikalas bus vienas iš įdomiausių, jis yra žingeidus kaip tikintiems, taip ir laisvamanims. Tas veikalas yra gyvas gyvenimo paseikslas, nes ten parodoma tik du keliai žmonijai eiti, o katruo eiti? Tai ateikite ir pamatysite. Lošimą išpildys geriausi aktoriai naujai susitvėrusios teatrališkos grupės "AUDRA". **Įžanga tik 50c. ir 75c.**

Širdingai kviečia **L. M. P. S. 13 KP. KOMITETAS.**

P. S. Nedėlioje 4 rugsėjo, 7 val. vak. bus prakalbos. Kalbės žymiausios L. M. P. S. narės. **Įžanga dykai.**

32-RAS METINIS BALIUS!

Rengia S. L. Šv. Kazimiero Dr-ja
"LABOR DAY"

Rugsėjo-September 5 d., 1921,

LIETUVIŲ SVETAINĖJE,
KAMPAS E IR SILVER STS., SO. BOSTON, MASS.
Pradžia 2:30 val. po piet ir iki 11:30 nakties.

Pirmas BALIUS iš po vasaros sezono, seniausios draugijos visoje Naujoje Anglijoje. Užtikrinam šokėjus ir svečius, kad linksmai laiką praleisite. Orkestra bus gera.

S. L. Šv. Kazimiero Baliaus KOMITETAS.